

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

34 årg

Nr 3 2002

Bagamoyo - arkitektur och kultur, samt Missionsjukvård ur ett historiskt perspektiv

TIDNINGEN HABARI

utges av
**SVENSK-TANZANISKA
FÖRENINGEN
SVETAN**
www.svetan.org

REDAKTION E-post: habari@svetan.org

Lars Asker	tel 08/38 48 55, 08/685 57 30 (arb), mob 0705 85 23 10 Friherregatan 133, 165 58 HÄSSELBY
Katarina Beck-Friis	tel 08/645 35 07, 08/617 62 45 (arb) Pingstvägen 62, 126 36 HÄGERSTEN
Oloph Hansson	tel 08/88 36 64 Båtsmanskleivet 5, 129 40 HÄGERSTEN
Bo Lidman	tel 08/30 84 06, 08/54 55 22 56 (arb) Vikingagatan 10, 113 42 STOCKHOLM
Eva Löfgren	tel 08/36 48 88, mob 0702 11 98 68
Sten Löfgren	tel 08/36 48 88, mob 0708 90 59 59 fax 08/760 50 59 (hem) Enköpingsvägen 14, 175 79 JÄRFÄLLA

PRISUPPGIFTER MM

SVETAN-medlemskap inkl HABARI	250 kr
Ungdomsmedlemskap	125 kr
Prenumeration HABARI	225 kr
Enstaka HABARI	50 kr

(äldre nummer enligt överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på **SVETANs postgiro 35 95 50-1**
– ange på talongen vad som önskas. SVETANs adress:

SVETAN, BOX 22003, 104 22 STOCKHOLM
E-post: info@svetan.org

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

1/92 Turism	3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi
2/92 Zanzibar	4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd
3/92 Blandat	1/98 Kultur, Flyktingfrågor
4/92 Idrott	2/98 Natur o resor
1/93 Handel och ekonomi	3-4/98 Jubileumsnummer
2/93 Turism, flyktingar	1/99 Symposium/Nykterhet
3/93 Tanzania på Skansen	2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor
4/93 Sjukvård	3/99 Presidentbesök
1/94 Blandat	4/99 Media, Skulptörskolan
2/94 Utbildning	1/00 Nyerere, Barbro Johansson, Utbildning
3/94 Blandat	2/00 Tanzaniabilden, Förlag
4/94 Religion	3/00 AIDS, Utbildning, Resor
1/95 Sv bistånd. Demokrati	4/00 Mama Barbro skola, Litteratur
2/95 Människans ursprung, Safina	1/01 Dar es Salaam
3/95 Blandat	2/01 Zanzibar
4/95 Valet	3/01 Utbildning, Aids, Zanzibar
1/96 Valet m m	4/01 Swahili
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	1/02 Uhuru 40 år, JOHA Trust, Skulptörskolan
3/96 Ngorongoro. Karagwe	2/02 Aids, IT, JOHA Trust
4/96 Bistånd. Litteratur	
1/97 Skulptörskolan	
2/97 Musik	

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: Omslagsfoto från bildberättelsen om Bagamoyo av Jesper Kirknaes och John Wemblah-Rashid

Elanders Gotab 37863, Stockholm 2001, ISSN 0345-437

Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 3/2002

SVETANS STYRELSE

Bo Svensson, ordförande
Stiglötskatan 71
568 46 LINKÖPING
tel 08/685 8000 (arb, vx)

Joyce Sulusi-Sjö
Ljustergränd 8
175 55 JÄRFÄLLA
tel 08/580 35086

Lennart Hernander, kassör
Svankärrsvägen 5 B
756 53 UPPSALA
tel 018/50 81 77, mob 0703 41 11 42

Anja-Christina Beier, sekreterare
Pokalvägen 5 7tr
117 40 STOCKHOLM
tel 08/720 69 38, 08/657 13 78 (arb),
mob 073 344 9290

Lars Asker (se red)
Yvonne Brundin
Torsviksvägen 14
181 34 LIDINGÖ
tel 08/767 79 05, 08/688 70 02 (arb)

Amon Gyunda
Risingeplan 7 4tr
163 68 SPÅNGA
tel 08/585 499 84

Elisabeth Hector
Ekspinnarvägen 12
141 37 HUDDINGE
tel 08/711 11 70

Maarit Ketola/Ondusy
Illerstigen 20
170 71 SOLNA
tel 08/85 93 58, 08/470 98 98 (arb)

Joyce Kimwaga-Lundin
Gerdeby 1
640 24 SKÖLDINGE
tel 0157/506 36

Phoebe Lägervik
Arvodesvägen 10
129 33 HÄGERSTEN
tel 08/18 19 13

Sten Löfgren (se red.)

Agnes Mwaiselage
Postiljonsvägen 29
122 47 ENSKEDE
tel 08/649 80 44

Heléne Wikström
Svankärrsvägen 5 B
756 53 UPPSALA
tel 018/50 81 77

LOKALREPRESENTANTER
Gunilla och Ronny Lundberg
tel 090/12 97 92
Storgatan 86, 903 33 UMEÅ

Torbjörn Klaesson
tel 054/52 23 64
Lillmosse 49, 663 42 HAMMARÖ

Rehema Prick
tel 0302/154 13
Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM

TANDALA, ordf. Lars Hansson
tel 040/44 78 27
Murgrönegränd 8, 230 40 BARA

Skulptörskolan
Postgiro: 465 9945-2**

Projektkoordinator Sten Löfgren
E-post: sten@svetan.org

Tanzanias ambassad
tel 08/503 206 00/01, Wallingatan 11
Box 7255, 111 60 STOCKHOLM
www.tanemb.se

ORDFÖRANDENS SPALT

Under några veckor i augusti i år hade DHR Gotland besök av två kvinnor från Tanzanias organisation av rörelsehindrade personer - CHAWATA. De båda kom från Mbeya och det var första gången de besökte ett land utanför Tanzania.

Eftersom jag är internationellt ansvarig på De Handikappades Riksförbund, så besökte jag dem på Gotland några dagar. För mig var det intressant- och bekant- att se deras och DHR-medlemmarnas reaktioner. Elisabeth och Bahati från CHAWATA var imponerade av vilka hjälpmedel och sociala rättigheter som den svenska handikapprörelsen lyckats kämpa sig till. Många DHRare var först avvaktande mot de tanzaniska kvinnorna ("Tanzania det är väl någonstans i Afrika"? "Fattigt och eländigt"). Efter några dagar blev allt fler och fler nyfikna på hur Elisabeth och Bahati levde i Mbeya. Nu tror jag det finns ett genuint intresse hos många DHRare på Gotland att lära sig mer om CHAWATA, om Mbeya och om Tanzania.

DHR Gotland:s ordförande vill försöka skriva brev på swahili till kvinnogrupperna i Mbeya.

- "Men det finns ju ingen på Gotland som kan swahili?" trodde hon innan besöket. Men under de fem dagar jag besökte Gotland så hittade vi fyra personer som kan mycket eller några ord swahili. En tanzanisk kvinna är gift med en svensk anställd på cementfabriken i Slite som har arbetat på cementfabrikerna i Dar och Mbeya. En kvinna har haft ett hotell på Zanzibar. En kvinna har arbetat fem år i Kenya. Och när vi besökte hjälpmedelscentralen i Visby så möttes vi av "Karibuni" och "Hamjambo" när vi träffade en av ortopedteknikerna! Han hade arbetat några år i Rwanda och snabbt upp lite swahilifraser. Nu har DHR Gotland gjort upp med Mary från Tanzania att hon översätter deras och tanzaniernas brev.

Överhuvudtaget så tror jag att det finns många svenskar (och tanzanier) i Sverige som har erfarenhet av att leva i Tanzania och ett genuint intresse av Tanzania. För oss i Svetan måste det bli en utmaning att så många som möjligt av dessa personer blir medlemmar hos oss. Låt oss ställa upp ett mål att vi ska öka antalet medlemmar med 50 % på två år! Lyckas vi bara nå ut med att vi finns så tror jag att det inte är en omöjlig målsättning.

Bo Svensson

Bagamoyo i våra hjärtan

Det är mycket med Bagamoyo just nu. Svetans skulptörskola har som vi vet sin hemvist där. Stor kulturkonferens i september, som vi hoppas kunna referera i nästa nummer. Per Wästberg skrev två långa artiklar den 6/6 och 7/6 i DN om Bagamoyo och slavrutten till Kigoma. Mycket talar för att starkt ökad turism i Bagamoyo, nu när den nya vägen är klar.

Det som gör Bagamoyo speciellt är stämningen och historien, som delvis kan avläsas i byggnader och byggnadssätt.

Detta tycker vi fångas på ett utmärkt sätt av den skrift om Bagamoyo som vi presenterar här nedan. Det är inte ofta som man får ett sådant fullödigt examensarbete i sin hand, med skönlitterära kvalitéer och väl avpassade illustrationer. Varje kapitel inleds av en vers swahili-poesi med anknytning till Bagamoyo.

Anna och Helena har all heder av sitt arbete, liksom deras handledare professor Lars Reuterswärd. Skriften ingår i en samling som är resultatet av ett sedan

länge pågående projekt för samarbete mellan Bagamoyo och Lunds Tekniska Högskola, avdelningen för arkitektur och utvecklingsfrågor. Se vidare på LTHs hemsida under www.ark3.lth.se/countries/tanzania.htm, där ni bl.a. kan hitta fullständiga texten till rapporten.

Presentationen nedan görs i form av utdrag, och alla illustrationer är hämtade ur rapporten.

Vårt tack också till Louis Melin som presenterade boken för oss.

Presentation of:

In the heart of Bagamoyo the decoding of a coastal town of Tanzania

From the Introduction:

THE TOWN

Although the streets in the stone town of Bagamoyo seem deserted, people keep an eye on whoever passes and whatever happens. Sitting in town sketching, we became well known in the heart of Bagamoyo and our names were often called from the dark insides of the houses.

Along the streets of the town people stop for a while if they meet someone they know. They sit down for some time and it seems as there is always time to stop and be friendly.

There are no streetlights in Bagamoyo, the night sets in quickly and at seven it is completely dark. During nighttime the climate becomes agreeable and people stay outdoors talking.

Women in Bagamoyo use colourful umbrellas to protect themselves from both rain and shine. The sea breeze offers a welcome relief from the heat and some of it finds its way through

the open doors and windows of the houses.

The rains start coming more often around Easter time. Rainfalls in Bagamoyo are like massive curtains of water and it is easy to get caught by a shower. When trying to make the way back home without getting wet, people run back and forward across the street avoiding the puddles. Most often, they give up and instead stand tightly pressed against a wall watching the water coming from the rafter feet, hitting the ground inches away from their feet.

When visiting the area outside of the stone town, the change from stone houses to African houses is gradual and many of the African houses are quite large. Fences made of palm leaves hide the gardens and create a streetscape. The streets are confusingly similar and it is difficult to separate one from the other.

THE BEACH

Every morning, at dawn, the beach is crowded with people engaged in the launching of the

dhows, the fishermen's small sailing vessels. Because of the tide, it is sometimes a heavy work to drag the dhows through the sand and out into the water. A couple of times a week, a boat also leaves for Zanzibar. It is a long wait for its departure and the voyage is not particularly safe.

One by one the dhows leave the shore, sailing on the morning breeze, and after a while the activities lessen. The voices from the morning fade and finally die away over the ocean. The boats are visible on the horizon throughout the day and in the afternoon they return on the breeze, lying low in the water.

When the boats return, the activities increase again. In the small restaurants near the Fish Market, the fish is fried and the smell is spreading over the area. The commerce at the Fish Market is intense. Later, when the fishermen walk through town after a hard day's work, they are overloaded with equipment hanging on their shoulders. Some of them stay mending their boats on the beach. Other

This diploma work and Minor Field Study was made at the Department of Architecture and Development Studies, Lund Institute of Technology, Box 118, SE-221 00 Lund, Sweden

Full title: In the heart of Bagamoyo, the decoding of a coastal town in Tanzania

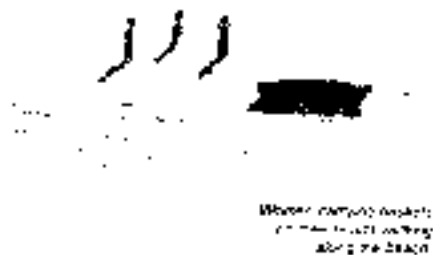
Authors: Anna Areskough and Helena Persson

Keywords: Bagamoyo, Tanzania, Third world, architecture, townplanning, tourism, conservation

Contains 100 pages A5 with the chapters:

Introducing Bagamoyo
An Architectural Description
Attitudes in Conservation
New Tourism in the Third World
Future Projects

people sit in the shade at the Customs House chatting.

All through the day, the beach is used for transports. Women with heavy loads on their heads walk in water up to their knees. The beach seems to be a communication structure used almost to the same extent as the streets of the town. The tidal movements are large and during low tide the beach is several hundred meters wide while at high tide it is sometimes not more than a metre or two.

Sometimes people pass by on a bike and it happens that a tourist comes jogging. Men in suits are on their way from one historical monument to the next. At one occasion the entire beach was filled with dressed up children and parents. It must have been some sort of field day.

The information in Bagamoyo today is mainly gathered from the following sources:

Watson, T.N. Conservation of Bagamoyo. UNESCO. 1979.

Bagamoyo Development Proposal.

University of Technology Delft. Erasmus University, Rotterdam. 1981.

Bagamoyo Township plan 1992-2012. Ardhi Institute. 1991.

East Africa. Lonely Planet Publications. 1997.

Kamamba, D.M.K. Bagamoyo Conservation and Development Plan. 1991. [...]

LOCATION AND CLIMATE

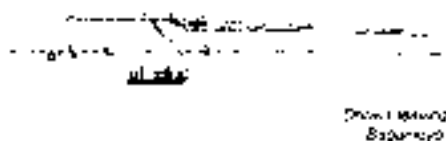
Bagamoyo is a small, historical town situated on the coast about 70 kilometres north of Dar es Salaam. You reach it by bus or by car and the trip is normally a bumpy two-hour ride. During the rain periods, the road is sometimes not passable for several days.

There is another road coming westwards, from the inland, adjoining one of the corners in the triangle created by some roads in town, but there is no railway. It is possible to go to Zanzibar by sea.

The town is beautifully situated on the brim of the Indian Ocean. Its proximity to Dar es Salaam attracts an increasing number of tourists. The climate is tropical, humid and hot, tempered with sea breezes. The heavy rains fall in April to May and the short rains fall during November and December.

TOWN ECONOMY

Bagamoyo has a high rate of unemployment. The main incomes spring from small-scale agriculture, fishing, and local trade. With a number of hotels recently constructed in the

town-vicinity, the tourism sector has begun to grow. The town is also the administrative centre in the district.

Cows and goats are kept in town. Herds often graze in the green area between the beach and the town. The production of fish is mainly consumed in town, very little is exported.

Tidal fishing with nets can sometimes be seen at the beach near Babamoyo. In Mbegani, south of Bagamoyo, is a small fishing industry.

The Nunge saltworks is situated north of the town. It has been operating since the early 19th century. Their contribution to the town economy has always been of great importance. Bagamoyo is also surrounded by the remnants of vast coconut plantations. The final part of the bus ride from Dar es Salaam is on a formerly stone paved road, through an area of maimed coconut palms.

In 1979, Bagamoyo District Council was established. Departments of the district include Finance, Health, Education and Culture, Land and Buildings, Commerce, and Minerals, only to mention a few. The district's jurisdiction covers 14 wards. Two of these are the urban Dunda and Magomeni wards within Bagamoyo Township.

Bagamoyo is an important cultural centre in Tanzania. The College of Arts is educating students from all over Tanzania, and other parts of the world, in dance, music and drama. There is also a sculptor school in Bagamoyo and the art of makonde, or traditional wood sculptures, is still performed.

THE TOWN AND TOWN'S PEOPLE

Bagamoyo can be described as being divided into three sections: the old town called Dunda, and the newer, settlement called Magomeni, which also includes a squatter area.

Houses are generally built in the traditional

mud and wattle technique. A skeleton of twigs is covered in clay and roofed with palm leaves. Today, concrete blocks and corrugated iron sheeting sometimes replace the traditional materials. The layout and look of the houses have not been affected to any great extent by this change in material use, although some modern designs can be found in town.

The stone town and the area close to it house administrative functions, commercial activities and other municipal services such as the hospital, a number of mosques and schools. Many people travel to this area every day. Bike or foot makes at least 95 % of these journeys. Magomeni and the squatter area are mainly residential, but also include commercial activities.

The population of Bagamoyo was in 1991 approximately 25 000. Out of these only around 800 lived in the stone town sector of the Dunda ward. The major part, around 85%, of the population is Muslim while the rest is Protestants or Roman Catholics.

A large number of the population has migrated to Bagamoyo from the region or other parts of the country. The population is young which means that the town will need to accommodate a great number of young adults seeking employment and housing in the near future.

Services as roads and drainage are in poor condition. This means that flooded and partly destroyed streets generally follow rainy weather. Living conditions within the town are often cramped and few have access to a water-borne sewage system.

As far as we can tell public facilities providing newspapers, possibilities to listen to the radio, watch television or use computers are non-existent. Public phones can be found at the post office, where it is also possible to send and receive faxes.

ONE OF THE TOWNS ON THE SWAHILI COAST

The coast between Kismayu and the Zambezi River was already 2 000 years ago highly influenced by seafarers from all regions of the Indian Ocean. The monsoon winds brought mainly Muslim traders with them. These traders settled down in the small towns along the coast

Trade, a fertile hinterland, and sheltered harbours laid the foundations for wealth and prosperity. A language and culture mixing African lifestyles with foreign influences evolved. A building tradition using local materials such as coral stone, lime mortar and mangrove trees evolved. Although the towns and societies were segregated, the common religion was Islam.

Bagamoyo is a relatively young Swahili town. Despite its short history and young age its importance as a caravan and trading town was substantial. Bagamoyo was the starting point for several European explorers and the ending point for one. The body of David Livingstone was brought to Bagamoyo after it had been carried through the jungle for three months.

SHORT HISTORICAL OUTLINE

Bagamoyo lost its importance to the growing port of Dar es Salaam in the late 1800's. The story was the same when Kaole, south of Bagamoyo, once was deserted in favour of

Bagamoyo.

The rivalry between the coastal towns was nothing new. Communities receded as others flourished. Kaole was an older settlement of Arab traders, which was abandoned in the 1400's as the Portuguese began preying the coast. Bagamoyo's advantageous location with fertile hinterland, access to the interior and a larger, deeper harbour caused the late 18th century resettlement to occur here instead.

Arabs were the first immigrants to resettle in Bagamoyo. Their wish was to attract more commerce to Bagamoyo and they were successful. A large number of Arab and Indian businessmen settled in Bagamoyo. The town became a thriving business community.

Prior to the caravan time the trade consisted mainly of dried fish, gum copal and salt. This merchandise laid the foundation to the town's wealth. Immigration to Bagamoyo was not only triggered by its prosperity but also by the town's resistance to famine, which made it a haven in times of troubles in the interior. The decline of the town was initiated when the German government in 1891 decided to move the capital of their new crown colony from Bagamoyo to Dar es Salaam. Nevertheless, Bagamoyo continued to grow for a number of years despite that defeat.

When denied the rank of capital, the town kept hoping for a pier since the harbour was too shallow to accommodate modern ships. When the days of the caravans were over Bagamoyo also fought for having a railway branch passing the town. Neither the pier nor the railway was built and the economic decline increased from the 1910's and onwards.

ATMOSPHERE OF BAGAMOYO

The sleepy atmosphere of Bagamoyo hides a history of prosperity, wealth and wonderful tales, but also sufferings and tragedy.

In a way, all this is expressed in the name

Bagamoyo, which means something like "lay down the burden of your heart" or "be quiet my heart". This can both be interpreted as the forlorn cry of the slaves leaving their home country and the exclamation of the relieved caravan porters reaching their destination.

Bagamoyo gained its name in the caravan days when the streets were dense with people and merchandise. Then it was only possible to move in the streets with difficulty and now and then caravan porters tripped the town population. Ships from distant ports where a common sight in the harbour and the shops were filled with exotic goods.

A MIX OF CULTURES AND PEOPLE

Bagamoyo has always been a town of mixed cultures and people. Although the cultures did not blend, they did exercise a strong influence on each other. This is noticeable in the eclecticism of the stone town buildings.

Arabs and Indians were businessmen while the African population worked at the plantations and salt mines or as fishermen. Many different African tribes came to Bagamoyo because of the caravans. First as porters and later, at the abolishment of the slave trade, the freed slaves choose not to return inland.

For the immigrants, Bagamoyo was a town of possibilities. The resourceful could create wealth and consequence for themselves. The buildings of the stone town with their elaborately carved wooden doors give evidence to this.

The person who made the greatest impact on the town was Sewa Haji. He was a shrewd Indian businessman with enterprises in both Zanzibar and Bagamoyo. He owned many estates along India Street, and in Bagamoyo as a whole. These were donated to the German government in 1896. His greatest contribution to the township was his donation of the first multi-racial school in Tanganyika. He also donated a number of public wells to the town.

THE SLAVE TRADE JUNCTION

Bagamoyo was the ending point of a major slave trade route that began in the Lake Tanganyika area. It was mainly Arabs who participated in the eastern slave trade, which continued long after the official abolition in 1873.

Livingstone wrote about the slave trade that "to overdraw its evils is simply not possible". Slaves were obtained by kidnapping, incitement of tribal conflicts and by purchasing prisoners of war or tribal members from the chiefs.

Villages were regularly destroyed and crops burnt. Bagamoyo gained twice from the slave trade; the town expanded not only because of its commercial magnetism but also from the African tribes that fled famine and conflicts along the slave trade route.

The sight of slaves was shocking. In Bagamoyo, lines of several hundreds of people chained together from neck to neck were probably not uncommon. Sometimes they were also gagged by a piece of wood. When reaching the coastal towns they were herded into pens. Many were a poor sight after three months of ill treatment and abuse along the slave trade routes. Livingstone calculated

that for every slave who reached the coast, ten did not.

[...]

Vy från India street

*"While far away in my heart I saw,
A shimmering pearl on a jade-green shore,
Coast of palms, Bagamoyo."*

From An Architectural Description: WALKING ALONG INDIA STREET

India Street is a quiet, peaceful street of sandy shaded houses and blue skies. Big trees and slender palm trees grow in the gaps between houses and add greenery to the modestly urban streetscape. Glimpses of the Indian Ocean come and go.

The occasional tourist passes this street in a jeep, watching the town from an elevated, distant position. The experience of physical sensations as sounds, smells, feet against the ground, and the tropical climate gets lost when not walking in the street.

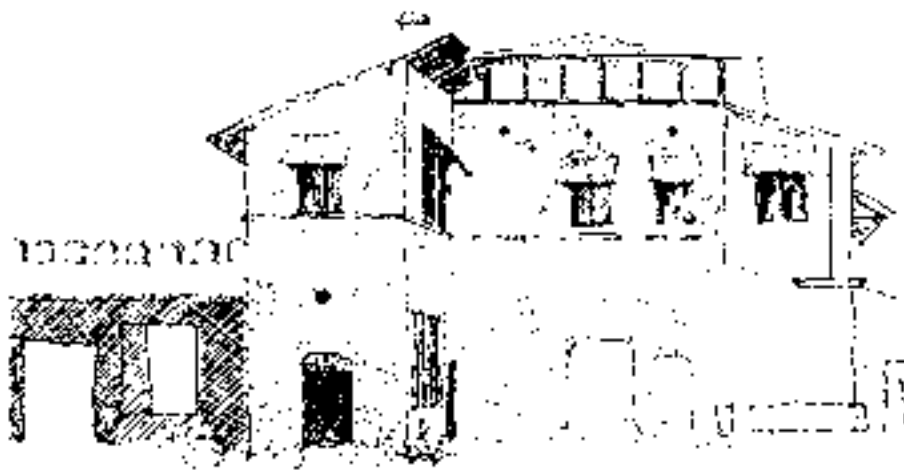
Jeeps are an exception as a means of transport in the stone town. The local people mostly move either by foot or by bike. Intense sunlight casts distinct shadows on the walls and little protection is offered from the sun, or, at other times, from the rain. The street is narrow but not cramped.

The square of the school is situated along India Street. Here, many playing children dressed in blue, white and red school uniforms fill the neighbourhood with laughter and life. In the late afternoon, the only people crossing the square are fishermen returning from a hard day's work at sea and from the auctions at the Fish Market. It is during those quiet hours that the grass of the square is sometimes dotted with newly washed clothes drying in the sun.

Some houses are derelict and others are ruinous. Most buildings need replastering, improvements of roofing and restoration of window shutters. The exposed coral stone texture creates a pattern, which is quite different from the original smoothness of the facades.

ECLECTIC HOMOGENEITY

The influences, by which the architecture of Bagamoyo is affected, are many. The Arabs, the Indians and the Africans respectively made their contributions. Together their works created a characteristic blend that is the

Customs house with its German influences evident in the half-timbered area below the roof

vernacular architecture of Bagamoyo.

The Germans later influenced the townscape by constructing monumental buildings designed by architects. These buildings combined the already existing features of Bagamoyo with more German features. For example, the Customs House draws the mind to the half-timbered houses of Germany and the Boma, with its Arabic inspiration, has the monumental approach of European institutional buildings.

Bagamoyo was built during a short time span of prosperity, and mainly without any involvement of architects. These are probably two important reasons why the architecture of the town-buildings is as homogeneous as it is.

The expression of the buildings is rather horizontal than vertical. A frieze often runs along the facade and, together with the baraza, a Swahili type of stone bench, it underlines the horizontality of the streetscape. As the storey height is generous and the houses are one storey to two and a half storeys, many buildings reach heights of seven to eight metres.

Although the buildings originally were erected independently of each other, many have later grown into a joint expression and one facade can hide several buildings behind. Most buildings are coloured in the soft shade of lime plaster, but at the crossing between Customs Road and India Street, traces of blue and red are evident in the facades.

The otherwise anonymous facades contain a number of features that, when combined, create that special streetscape of Bagamoyo. These features will be described in the following texts as barazas, canopies, columns, balconies, doors, and windows.

BARAZAS AND CANOPIES

Baraza is a Swahili word meaning “public meeting” or “forum”. It is also used to name the stone benches stretching along the streets and houses in a number of Swahili towns. The barazas of Bagamoyo have features in common both with the dakas of Swahili houses and the raised platforms of the African houses.

The daka is a semi-private, narrow entrance hall lined with stone benches where people sit down and socialise, whereas the platforms of the African houses are wider, more open and mainly used for domestic tasks or commerce.

In Bagamoyo, the barazas of Fruit Market Street are similar to the African platforms, only lower, and they are used as a working space by tailors and for exposing merchandise. They are quite different from the narrow, more bench-like barazas of the houses on India Street. These are mostly used for resting or talking.

Canopies are designed to give shelter from sun and rain and is also one of the elements running continuously along the facades. The canopies are usually made of corrugated iron sheeting, carried by light wooden frames or metal struts.

Today, there are not many canopies left in good condition in Bagamoyo and since they fell apart the barazas are no longer protected from the floods of rainwater coming from the roof. Everywhere in town it is possible to see the traces of the water impact as damaged barazas.

As with the facades, the barazas slowly disintegrate once the covering layer of plaster has gone. Moreover, when the barazas are damaged, the buildings are no longer protected from rainwater accumulating in the streets.

[...]

DOORS AND WINDOWS

The doors speak their own language, discernible to anyone who takes the time to decipher it. Carved in wood, with the symbols and signs of Indians or Arabs, they used to tell something about the persons living in the house.

The tradition of wooden carved doors came from India and the Persian Gulf, but it has become the sign mark of the Swahili culture. Although a richly decorated door was a sign of wealth, carved doors can also be found outside the stone towns and in the small villages.

When a new house was to be built the fundis, or craftsmen, carved the door first and then built the house around it. Carved doorframes can also be found in some interiors of the houses in Bagamoyo.

There are two types of doors in Bagamoyo: the residential and the commercial. Both are decorated, but the residential door more elaborately. It is divided into two blades, the male and the female. It is a Swahili tradition to attribute gender to objects and the left side is associated with the female while the right side is associated to the male. The doorframe,

the centre post, and the panel overriding the residential door are often decorated with carvings.

The commercial doors are wider and each of the two blades is divided vertically in two so that it can be folded together. When opened, a shop is revealed inside and it expands out on the baraza and in to the street. The many Indian businessmen who came during the 19th century brought this door design to the Swahili coast.

Rather simple wooden panels decorate the windows and over all they have not been as elaborately worked as the doors. Wooden shutters, louvers and wrought iron-grills are common.

The proportion of windows on a certain storey is almost the same all over town. Windows on the upper storey are placed in accordance to a fairly regular pattern, whereas the ground floor composition is more varied with residential doors, commercial doors and windows placed in an irregular way.

There are two main types of windows, although both types have a rectangular form. On the ground floor, the windows are relatively large, often supplied with coarse iron bars and shutters placed on the inside.

First floor windows are smaller and their shape comes closer to being quadratic. These windows have more elaborate shutters placed on the outside and wrought iron-grills in the lower part of the window. Most windows are only slightly recessed in the wall.

The carved symbols

Since the door carvings often symbolised the religion, identity, wealth, and occupation of the inhabitants of the house, Indian and Arabic doors have different features.

Decorations of an Arabic door often include fish and smoke symbols as well as a plaque with a quote from the Koran, the owner's monogram or the year it was made. Indian doors are decorated with pineapples, flowers and palm leaves. Both Arabic and Indian doors often have carved date palms, a chain or rope, and the lotus flower.

[...]

Utvisning av vuxna - konsekvenser för barn

Utvisar man utan tanke på barnen? Carl-Åke Gerdén fortsätter sin genomgång av teori och praxis

I tre tidigare artiklar har jag argumenterat för att den svenska lagen om utvisning borde ändras så att den tar större hänsyn till barnens behov. Artiklarna var införda i Habari nr 4- 2000, nr 3-2001 och nr 1-2002. Omkring 200 barn i Sverige drabbas årligen av att en förälder utvisas på grund av brott (efter att dessförinnan ha avtjänat ett mångårigt fängelsestraff). Bland dessa barn har flera en tanzansk förälder. Sådana separationer kan bli mycket långvariga – ibland på livstid – och drabba barnet(n) mycket hårt. Sverige har ratificerat FN:s konvention om barnens rättigheter. Jag anser att den svenska lagparagraferna om utvisning och domstolarnas tillämpning av dessa inte tar den hänsyn till barnens rätt som konventionen föreskriver.

Utredning

Vi har varit många som skickat våra artiklar och skrivelser till justitiedepartementet i syfte att få en utvisningslag som respekterar barnen bättre. Vår "lobbying" låg måhända bakom att justitieministern Bodström i juni 2001 uppdrog åt advokat Christian Åhlund att utreda frågor om utvisning på grund av brott ur ett barnperspektiv. Utredaren presenterade sin rapport i juli 2002: "Barnperspektivet i mål om utvisning på grund av brott", Ds 2002:41. Utredningen bygger sina slutsatser bland annat på en enkät till ett urval av Sveriges domstolar, justitieministrarna i den Europeiska unionen och i Norge och Island. Jag sammanfattar och kommenterar utredningen såsom följer.

Barn- och Europakonventionerna

Inledningsvis konstaterar utredaren att den nuvarande lagstiftningen inte står strid med barnkonventionen. Konventionen har inte karaktären av en lag men Riksdagen har beslutat att den svenska lagen och dess tillämpning skall anpassas till konventionen. Konventionen har fyra grundläggande principer:

1. Principen om barnets bästa
2. Vikten att lyssna till barnet
3. Barnets rätt till liv och utveckling
4. Varje barns rätt att utan diskriminering få del av sina rättigheter

Utredaren hänvisar bland annat till FNs kommitté för barnets rättigheter, som konstaterat att Sveriges lagstiftning allmänt står i överensstämmelse med de principer som vägleder barnkonventionen. Utredaren avslutar

dock med att påpeka att detta inte utesluter att det finns utrymme för förbättringar.

1995 fick den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ställning av lag i Sverige. Enligt konventionens har varje stat rätt att själv utforma sin utlänningslagstiftning. Artikel 8 innehåller dock bestämmelser om respekt för privat- och familjelivet. När en stat fattar beslut som leder till att en familj splittras kan man fråga om rätten till respekt för privat- och familjelivet kränkts.

Europadomstolen har i flera fall tagit ställning till fall om utvisning på grund av brott där barn och make/maka funnits med i bilden. Domstolen har fastslagit att barn i sådana sammanhang i sig inte står strid mot artikel 8. Beroende på omständigheterna har Europadomstolen i vissa fall funnit att utvisningsdomen inte är förenlig med artikel 8, i andra fall oförenlig. Domstolen har alltså gjort en avvägning mellan brottets art och svårighetsgrad, å ena sidan, och den utvisades familjerelationer, å andra sidan, för att avgöra om utvisningen kan anses nödvändig i ett demokratiskt samhälle. I de flesta fall där utlänningen begått ett allvarligt brott, så har Europadomstolen funnit utvisningen proportionerlig – även där barn funnits med i bilden.

Tre huvudfrågor

Utredningen har inte haft några skriftliga direktiv. Den har allmänt försökt se hur barnets rätt skall kunna tillgodoses bättre i samband med att domstolen överväger om utlänningen skall utvisas. Utredningen har främst ställt sig tre frågor:

1. Vilka underlag bör domstolarna ha vid beslut om utvisning när barn finns med i bilden?
2. Beaktar domstolarna barnets intresse när de bestämmer utvisningstidens längd?
3. Bör de utvisade ges möjlighet till särskilda tillstånd för korta besök i Sverige efter verkställd utvisning?

På första frågan finner utredningen att domstolarna inte alltid har underlag som är tillräckligt för att väga in barnets bästa om en förälder skall utvisas på grund av brott. Utredningen föreslår här en ändring i lagen. Ändringen skulle innebära ett tillägg i utlänningslagen: "Om utlänningen har barn i Sverige skall barnets behov

av samvaro med utlänningen beaktas". Dessutom föreslår utredningen ändringar i lagen om personutredning i brottmål och i utlänningsförordningen som ålägger socialnämnden och migrationsverket lämna ut uppgifter till domstol, åklagare eller lokala kriminalvårdsmyndigheten "om utlännings barn och barnets behov av samvaro med utlänningen".

Utredningens svar på den andra frågan är att domstolarna tillämpar lagen olika. I några domstolar påverkar (i varierande grad) förekomsten av barn att utvisningstiden blir kortare. Andra domstolar tar ingen hänsyn till att utlänningen har barn. Utredningen anser att domstolarna bör ha en mer enhetlig rättstillämpning och syn på vad som är barnets bästa. För att åstadkomma detta anser utredningen att den bästa vägen är fler vägledande utslag i Högsta domstolen, inte via ändringar i lagtexten.

På tredje frågan anser utredningen att skälen mot att tillåta korta besök överväger. Tillstånd för korta besök har i de få fall som de förekommit begränsat sig till två till fem dagar. I de flesta fall har orsaken till tillståndet varit att den utvisade skall närvara vid en domstolsförhandling.

Skäl som risk för fortsatt brottslighet, kostnader för noggrann kontroll/bevakning, att Migrationsverket måste utreda om ett besök verkligen blir till barnets bästa och en förmodan om att den typ av samvaro som korta besök under bevakning erbjuder kan ifrågasättas ur psykologisk synpunkt, talar mot att införa en möjlighet till korta besök.

Kommentar

Barnets rätt – i enlighet med barnkonvention – kommer att tas bättre till vara om lagen blir som utredningen föreslagit. Lagförslaget uttalar klart att vid bedömning av frågan om utvisning skall domstolen ta hänsyn till barnets behov att växa upp med pappa eller mamma. Om den föreslagna lagstiftningen gällt tidigare tror jag att ett flertal av de föräldrar som nu sitter i fängelse och väntar på sin utvisning inte skulle ha dömts till att i praktiken inte kunna – eller få mycket svårt att – träffa sina barn igen. Vi kan också hoppas att fler fall kommer att drivas till Högsta domstolen, där vägledande utslag leder till kortare utvisningstider till barnets och familjens bästa.

Carl Åke Gerdén

Tidningskrönikan

Kära läsare!

En ny tämligen kort tidningskrönika ligger nu framför dig. Vi har haft problem på flera sätt när det gäller att få tag i tidningar: Vår ordinarie leverantör har fått problem att hitta tidningar, och föreningens ekonomi har satt stopp för flygpost av tidningar till Sverige. Tidningskrönikan är därför den här gången helt baserad på vad Oloph Hansson hittat på nätet under några dagar.

I nästa nummer hoppas vi kunna erbjuda läsarna en fullmatad krönika, grundad på både papperstidningar och tidningar på nätet. En nackdel med nätversionerna är att vi är begränsade till vad tidningarna väljer att lägga ut på sina hemsidor, fördelarna är att vi kan plocka ur många fler tidningar och presentera ett aktuellt material.

16/7 (Mtanzania Mwananchi) Gruvarbetare löpte amok. Mer än 4 000 gruvarbetare i små gruvor löpte amok, plundrade och attackerade människor i Mererani i Arusha-regionen. Försedda med machetes, klubbor och spjut rev de ned och brände CCM-flaggor, tömde barer, slakterier och restauranger. Ett trettio-tal människor skadades. Upploppen pågick i tre timmar tills kravallpolis anlände. 15 gruvarbetare arresterades. Gruvarbetarna protesterade mot regeringens beslut att stänga 100 små gruvor. Åtgärden vidtogs efter en gruvolycka i ett illa utrustat schakt som krävde 40 liv.

18/7 (Mwananchi) Statliga jordbruk privatiseras. Regeringen har beslutat sälja sina jordbruk till lokala medborgare. Avsikten är att uppmuntra den inhemska befolkningen att investera i boskapsskötsel. 28 statliga jordbruk existerar. De har en yta på 727 540 hektar. Beslutet baseras mer på politiska än ekonomiska kriterier, heter det i regeringskansliet. Försäljningen skulle inbringa högre priser om utländska investerare kunnat köpa.

19/7 (An-Nuur) Kravallpolis gjorde en raid in i en moské i staden Tabora. Besökarna skingrades med tågas. Muslimerna svarade med att kasta flaskor. 40 muslimer arresterades anklagade för att ha "kränkt andra religioner"

19/7 (An-Nur) Muslimsk kritik mot

främmande trupper. Flera religiösa påbud (fatwa) har fördömt Saudi-Arabien, Kuwait och Oman för att tillåta främmande trupper i muslimska länder. Det är illegalt och vanhelgande att tillåta icke-muslimska trupper i ett muslimskt land, heter det. Amerikanska och brittiska trupper är stationerade i dessa stater. Trupperna finns inte där i muslimernas intresse då "ett muslimskt intresse aldrig kan försvaras av otrogna"

21/7 (Mtanzania Mwananchi) Separat regering för fastlandet. Christopher Mtikila förklarade på ett möte på Zanzibar att trots varningar från registratören för politiska partier kommer han att plädера för en separat regering för fastlandet. Han hävdade att 1994 tog parlamentet en sådan resolution men den stoppades av Nyerere. Fallet skall nu ha till domstol, hette det. Mtikila fördömde också CUF för en överenskommelse med CCM, vilken innebar att man sopade under mattan dödandet av demonstranter i januari 2001.

21/7 (Mtanzania) Fingeravtryck av anställda. Polisen har uppmanat arbetsgivare inom den privata och offentliga sektorn att ge fullständiga uppgifter om sina anställda inklusive fingeravtryck. En talesman för polisen säger att man mot avgift är villig att bistå med att ta fingeravtryck. Uppmaningen gäller också anställda i hushåll. Kriminaliteten på arbetsplatserna har ökat.

22/7 (Mtanzania) Regional obalans kritiserar. En talesman för Oxfam, Max Kajege hävdar att 78 procent av utländska investeringar sedan 1990 har gått till fyra regioner: Dar es Salaam, Arusha, Shinyanga och Mwanza. Av dessa har Dar es Salaam tagit emot hälften. Mwanza attraherar investerare i fiska medan Shinyanga är känd för sin gruvdrift och Arusha är ledande i turism. Kajege hävdade också att den ekonomiska tillväxten på 5,3 procent måste höjas till 8 procent för att få någon inverkan på fattigdomsbekämpningen.

23/7 (Mtanzania) Investeringar i jordbruk. Regeringen har enats med världsbanken om ett tillägg lagen i syfte att uppmuntra investeringar i jordbruket.

24/7 (Mwananchi) Protest mot folkräkning. En del masajer i Arusha vägrar att låta sig registreras i folkräkningen. Masajkrigarna (morani) har varit beredda att jaga iväg folkräkarna. Några muslimska ledare har uppmanat de sina att inte delta i folkräkningen den 25 augusti – 4 september. Folkräkningen beräknas kosta 12 miljoner shilling.

25/7 (Mwananchi) Jordbruksöverskott. Jordbruksminister Charles Keenja uppger att Tanzania kommer att få ett överskott i jordbruket på 544 000 ton i år.

25/7 (Rai) Ingen verklig opposition. Den nyligen tillsatte ambassadören i Paris, Juma Mwapachu hävdar att oppositionen i Tanzania är så splittrad och svag att den knappast är något hot mot det regerande CCM. Han instämmer med Nyerere att den verkliga opposition kan komma inifrån CCM när partiet splittras i två stridande fraktioner. Den nuvarande generationen av oppositionsledare skulle behöva lämna sina mantlar till nästa generation innan "vi får uppleva ett verkligt mångpartisystem". De nuvarande oppositionsledarna kommer från CCM och har samma enpartimentalitet, hävdade han.

25/7 (Mtanzania Mwananchi) ITV stal World Cup. Etermediekommissionen kommer att vidta åtgärder mot ITV för att bolaget olagligt sände World Cup. ITV tog signalerna från Moçambique, som protesterar. Samtidigt meddelas att två tv-stationer och tre radiostationer fått sändningstillstånd.

27/7 (Mwananchi m.fl) Mkapas nya jetplan har gått som en följetong under sommaren. Världsbanken kritiserade beslutet att köpa ett nytt flygplan för 15 miljoner pund. Mkapas fick dock stöd från Storbritannien vars företrädare konstaterar att parlamentet godkände köpet. Oppositionspartiet CUF startade en namninsamling som protest mot köpet. Någon vecka senare påstås 16.000 personer ha skrivit på protestlistan.

2/8 (An-Nur) Muslimska ledare irriterade. Muslimska ledare är irriterade över kommentarerna från den regionala kommissionären i Dar es Salaam, som förklarar att de muslimer som motsätter sig folkräkningen är okunniga. Muslimerna säger att under kolonialtiden räknade man religiös tillhörighet och muslimerna var då i majoritet. Efter självständigheten togs frågan om religion bort och uppgifterna har varit påhittade. Enligt officiella uppgifter är muslimerna 35 och kristna 45 procent av befolkningen. Dessa uppgifter finns på Air Tanzanias hemsida. I de senaste officiella uppgifterna var 60 procent kristna och 40 procent muslimer. Den senaste folkräkningarna hölls 1978 och 1988.

4/8 (Mtanzania) Barnarbete i Bagamoyo. Barn under tio år tvingas arbeta för 300 shilling per dag i Bagamoyo-distriktet. Reportrar fann barn som arbetade med att utvinna salt ur havet. De får 100 shilling för en femtiokilossäck. Det finns ingen skola i området.

4/8 (Mwananchi) Polis tar mutor. Gatuförsäljare i korsningen Nyerere/Msimbazi påstås stå i maskopi med polisen. Säljarna betalar polisen för att få sälja till bilister som stannar i korsningen. Polisen stöder försäljningen genom att försena trafiken. Ofta är trafikljusen ur funktion. En försäljare säger att de tvingas betala 500 – 1000 shilling var. Mot slutet av dagen kan trafikpolisen stoppa 10 000 – 15 000 shilling i egna fickor.

18/8 (Mtanzania) Mrs Nyerere klagar hos Mkapas. Änkan efter Nyerere har väddat till president Mkapas att lösa ett vattenproblem i hennes by Butiama. Hon hävdar att gruvinvestorer som söker guldfyndigheter tar allt vatten i Butiama och omkringliggande byar. Mama Maria Nyerere hävdar att vattenministeriet tillåtit gruvbolagen att pumpa vatten och därmed orsakat svårigheter för byborna. "Dom är guldgrävare och har pengar. Varför kan de inte ta vatten någon annanstans i stället för att låta fattiga bybor drabbas".

19/8 (Mwananchi) Arbetskraft säljs till Sverige? Al-Mourid resebyrå planerar att sända 580 arbetare till länder som England, Norge, Italien, Spanien, Sverige och Portugal. De sökande måste ha gällande pass med hälsocertifikat innan de kan skriva under ett kontrakt. Firman är godkänd av handelskammaren och Saudiarabiska ambassaden och har order på 1 000 arbetare. Engelsktalande får en månadslön på 680 pund, övriga 580.

20/8 (Daily News) Tazara-järnvägen privatiseras. Den 176 mil långa järnvägen från Dar es Salaam till Kapiri Mposhi 35 mil norr om Lusaka kommer att privatiseras inom två år efter det att privatiseringsprocessen startat. Järnvägen byggdes av kineser som bistånd från Kina. Den togs i drift 1976.

Några av deltagarna i skönhetsstävlingen Pilsner Ice Miss Tanzania.
Foto Benny Kisaka, Dar Leo

20/8 (Mwanchi) Air Tanzania säljs. Air Tanzania har till regeringen överlämnat sina utländska tillgångar. Byggnader, fordon och möbler i Zambia, Zimbabwe och Uganda har överlämnats till respektive ambassad. Hittills har två investerare från Kenya och Sydafrika visat intresse att köpa Air Tanzania.

21/8 (Majira) Nio tanzanier dödade. Nio människor däribland en byhövding rapporteras dödade av ruandesiska soldater. De nio uppges ha gått in i Ruanda med mat och lokalt öl. Tidigare i år blev sex tanzanier beskjutna och skadade i en liknande situation.

23/8 (Mtanzania och Majira) Mkapas bantar delegation. Regeringen har bantat delegationen till mötet om hållbar utveckling i Johannesburg från 53 till 20 personer. Därutöver kommer cirka 10 delegater från

den privata sektorn.

23/8 (Majira) Privatiseringen mest lokal. Av 326 statliga företag som privatiserats har 122 sålts till lokala investerare. Av de som sålts till utländska investerare är bara 14 procent helt ägda av utlänningar. Resten ägs i samverkan med lokala partners eller regeringen.

31/8 (Daily News) Avverkning hotar Kilimanjaro. Avverkningen av träd, kolmilor samt sättet att driva jordbruk är några av hoten mot ekosystem och ekoturism på sluttningarna av Kilimanjaro.

Efter att blivit bortjagade från bl.a. Uhuru och Msimbazi-kvarteren har trottoarförsäljarna ändrat strategi - nu gäller cykelkärra! Foto Richard Mwaikenda, Dar Leo

Missionssjukvård

Missionssjukvård i låginkomstländer har en drygt hundraårig tradition - från 1880-talets missionärer som försökte lindra och hjälpa så gott de kunde i den sjukdomsmisär de mötte, till dagens missionsjukvårdare som kan fungera både som mentorer för den inhemska vårdpersonalen och som brobyggare mellan västerländsk vetenskaplig medicin och ursprungsbefolkningars traditionella trosföreställningar om hälsa. Gunnar Holmgren, själv missionärsbarn och missionsläkare, ger här en översikt. Artikeln är baserad på en artikel i Läkartidningen nr 23 i år.

Under den kristna kyrkans första var sjukvård en viktig del av de kristnas ansvar. Många var inspirerade av Jesu egen livsgärning, och hans berättelse om den barmhärtige samariten inspirerade många att se till hälsobehoven även hos främlingar och fiender.

Den moderna missionssjukvården har utvecklats i tre faser. Under den första perioden, vid slutet av 1800-talet och början av 1900-talet, reste missionärer till låginkomstländer och upptäckte där de enorma hälsobehoven och den sjukdomsmisär, som var vanlig i dessa länder och de försökte så gott de kunde att lindra och hjälpa. Några hade fått en kort sjukvårdsutbildning, kanske i det berömda Livingstone Medical College i London, som var till just för dessa behov. Som ung läkarstuderande fick jag träffa många äldre människor i Zambia vilkas liv hade räddats av missionärer med denna korta utbildning.

Under den andra fasen, efter första världskriget, etablerades dispensärer och hälsocentraler av svenska missions-sjuksköterskor och barnmorskor. De hälsoinsatser som många av dessa åstadkom under ett helt liv var imponerande. Ofta var de pionjärer som kunde vinna förtroende för "modern" biomedicinsk hälsovård.

Under den tredje fasen, efter andra världskriget, byggdes sjukhus där småningom även svenska läkare och annan hälsopersonal

arbetade. Bland de första svenska läkare som åkte ut i missionens tjänst fanns pionjärer som Karl Winqvist, som 1883 anlände till dåvarande Abessinien (numera Eritrea), Karl Walfridson som anlände 1891 till nedre Kongo (han var troligtvis den första i världen som upptäckte trypanosomparasiten i blodutstryk, men det dröjde tio år innan Ford och Dutton, 1901, bekräftade hans fynd), Georg Palmaer, som 1911 började att bekämpa sömnsjuka i nedre Kongo och Erik Söderström i västra Etiopien, som anlände 1920 och så småningom 1934 etablerade sjukhuset vid Nakamte.

Hög dödlighet

Dödligheten bland svenska missionärer, inklusive läkare och sjuksköterskor, var skrämmande hög. Det kan nämnas att i Abessinien dog 75% av missionärerna kring sekelskiftet under sitt första arbetsår, i Kongo dog 50 unga missionärer fram till 1905, de flesta i malaria inklusive svartvattensfeber, men även tyfoid och tyfus skördade många liv. Större användning av kinin kom efter genombrottet 1897, då effekterna på malariaparasiten och sjukdomen visades vetenskapligt och tillgänglighet till ren kinin med bättre dosering blev vanligare. Livingstone och flera av de första missionärerna tog kinin i form av chinchonabark vid varje febersjukdom fastän vetenskapligt bevis för den goda effekten på malaria dröjde. En målande bild ges av Livingstone på väg uppför Zambesi floden, 1855, svårt sjuk i malaria och tuggande på chinchonabarken, då febern, frossbrytningarna och kräkningarna gjorde honom så svag att hans medhjälpare måste hålla hans huvud över kanotens sarg vid de upprepade kräkningarna.

Iakttagare och forskare

Missionsläkare var ofta framstående forskare om de sjukdomar som var vanliga i låg-inkomstländer. David Livingstone i Centralafrika påvisade samband mellan återfallsfeber och fästingbett. Charles Chesterman i Belgiska Kongo

undersökte orsaken till och förekomsten av schistosomiasis (snäckfeber). Tillsammans med Charles Fisher påbörjade han ett framgångsrikt bekämpningsprogram mot både schistosomiasis och trypanosomiasis (sömnsjuka). Hans motto blev välkänt: "Förebyggande är bättre än behandling." Han var även en pionjär i behandling av yaws (en syfilisliknande sjukdom).

Robert Cochrane i Indien och senare Stanley Browne i Kongo och Nigeria, och Paul Brand i Indien blev världsledande i forskning kring leprabehandling och förebyggande av komplikationer. Paul Brands pionjärbete med rehabiliterande handkirurgi och vid effekten av känselbortfall, först utvecklad för lepra, var av stor betydelse för trauma- och diabetesvård i hela världen.

Även Dennis Burkitts storslagna cancerforskning och pionjärbete inom geografisk epidemiologi var baserad på kunskap från missionsläkare. I modern tid kan nämnas den nyckelroll inom malariaforskningen som missionsläkaren Ingegerd Rooth har spelat i sina unika och omfattande studier i Rufijideltat i Tanzania.

Utbildning

Många missionssjukhus blev också forsknings- och utbildningscentra som fick internationell uppmärksamhet för sina insatser. Däribland finns Mengo Sjukhus som blev föregångaren till Makerere University Medical School i Uganda, Christian Medical College i Vellore i södra Indien och Kilimanjaro Christian Medical Centre i Tanzania, där en betydande insats gjorts av svenska läkare som barnläkaren Bo Balldin och kirurgen Gunnar Isaksson m. fl.

Goda läroböcker har en central plats i utbildning och bland de viktigaste moderna böckerna för vård i låginkomstländer är en serie med Maurice och Felicity King som redaktörer. Dessa inkluderar Medical Care in Developing countries, Primary Child Care, Nutrition for developing countries, Primary Surgery Trauma, Primary Surgery Non-Trauma, Primary Anaesthesia och Primary Mother Care. Dessa böcker skrevs till stor del utifrån erfarenheter gjorda av missionsläkare.

Kolonialtidens avslutning

Slutet av kolonialeran var en brytningstid på många sätt och den påverkade även missionssjukhusen. I vissa länder skapades möjligheter för ett ännu bättre samarbete med regeringens hälsoprogram då självständiga länder satsade mera resurser på att tillgodose hälsobehoven hos folket i landet och missionen var ofta en bra partner. I andra länder kunde man ge finansiellt stöd till missionssjukhus för deras arbete att bredda omfattningen av hälsoinsatserna. Men i några länder var de nationalistiska känslorna sådana att alla missionssjukhus övertogs och

Utbildning pågår. Foto: Irene Holmström/IKON

förstatligades under hälsoministeriet. Ibland förstod regeringen så småningom att de inte hade resurser att bedriva all sjukvård och det blev ett "On-off" förhållande till missionen. Dialogen med hälsoplanerare var inte alltid lätt då missionens engagemang för de allra fattigaste och mest utsatta kom i konflikt med en hälsoplan, som även skulle inbegripa dem som hade det bättre ställt och en starkare politisk röst.

Global hälsostrategi

Mycket av det nytänkande inom primärhälsovård som WHO:s förra chef, Halfdan Mahler, inspirerade världens hälsoministrar till vid konferensen i Alma Ata 1978 kom från missionsläkare. En av dem var Håkan Hellberg med sin erfarenhet i Namibia. Mahler skickade ut sina sändebud i hela världen efter konferensen för att följa upp besluten. De skulle inspirera andra med vad Mahler kallade för "aggressive humility." Pionjärbetet att genomföra primärhälsovård i de fattigaste länderna gavs ofta till missionssjukvården. Bland dem som hade stor framgång fanns var Nils-Olof Hylander i Etiopien, Sten och Nils Bergman i Zimbabwe och Vellore med sitt Community Medicine program i Indien. Många av de stora framgångarna inom barnhälsovård i fattiga länder härstammar från missionsläkare som David Morley i Nigeria. Han genomförde studier av mässlingshotet, införde ett åtgärdsprogram samt etablerade kliniker för barn under fem år med tillväxtbedömning som en grundsten i uppföljning av barns utveckling.

HIV/AIDS och mission

I det tidiga skedet av hotet från HIV/AIDS var det ofta missionsläkare som kom med nytänkande, som Ian Campbell vid Frälsningsarméns sjukhus Chikankata i Zambia, där svenska sjukvårdare också har varit verksamma. Man introducerade hembaserad vård av AIDS-sjuka. Ett system för rådgivning, "cascade of counselling" utvecklades. Ett nätverk runt den drabbade individen, familjen, byn och hela samhället byggdes upp i ett helt distrikt till stöd för de AIDS-drabbade. Modellen för hemsjukvård och rådgivning modifierades också för slumområden i städerna. Dr. Piet Riejer, en holländsk missionsläkare i Ndola, spelade här en nyckelroll.

Kageraregionen

Svensk missionssjukvård har haft stor betydelse i Kagera-regionen i Tanzania för bekämpning av HIV-spridning och vård av AIDS-sjuka. Liknande insatser gjordes av missionssjukhus i Uganda. Dessa insatser har spelat en viktig roll för framgångarna, som har lett till en minskning av HIV-incidensen i dessa områden. De centrala åtgärder för att minska HIV-spridningen som betonades inom missionssjukvårdens AIDS-program måste förankras och grundas på samhällets egna beslut i dialog med hälsopersonal efter grundliga diskussioner och hälsouppllysning. "Bottom-up"-närmande utvecklades i stället för "Top-Down"-satsningarna som bl.a. WHO började med och som enligt deras egen bedömning blev ett misslyckande. När samhället blir engagerat och "äger" åtgärden uppträder en förändring som inte är beroende av in pumpade medel. Ett fint exempel på en svensk missionsinsats är ett anspråkslöst stöd till föreningen Kubatsirana i Moçambique som har varit mycket framgångsrik för AIDS-vård och prevention.

Framtiden

Svenska missionssjukvårdare har verkat aktivt för att hitta bättre finansieringsmodeller för hälsoenheter i fattiga miljöer. De svenska folkrörelserna under 1800-talet kom med många idéer om lokalt förankrade försäkringssystem för att finansiera sjukvårdskostnaderna när Sverige var mycket fattigt. Dessa idéer har stor relevans för en liknande miljö i dag. I Tanzania arbetar infektionsläkaren Peter Iveroth inom missionssjukvård med just finansieringsfrågorna.

På många sätt kan missionen vara en viktig bro mellan ett folk som har kvar djupa traditionella trosföreställningar om hälsa, och västerländsk vetenskaplig medicin, som i bland beter sig brutalt och oförstående i kontakten med ursprungsbefolkningen.

Missionssjukvårdare kan fungera som mentorer för inhemsk vårdpersonal i frågor om medkänsla för de fattiga och mest utsatta, om moral och etik i vården som bortser ifrån stam- och kasttillhörighet. Kontakten med världen utanför och med nytänkande inom hälsovård kan förmedlas även till avlägsna platser.

Kortvariga uppdrag av missionsläkare där erfarna kliniska läkare kan förmedla nya och

förbättrade rutiner kan vara av stor betydelse. Just intresset och den personliga kontakten med en kollega från ett annat land kan betyda mycket för motivationen i isolerade områden.

En missionskirurg, Peter Bewes, har byggt upp ett helt kontaktnätverk i Uganda med "Continuing Medical Education". Regelbundna besök sker i varje distriktssjukhus (både de som sköts av regeringen och de som drivs av enskilda organisationer) med undervisning i nya metoder och bättre vård. Varje månad kommer ett nyhetsbrev med "state of the art" artiklar om de viktigaste sjukdomarna och tillstånden som förekommer i området. Ett bibliotek med moderna läroböcker och tidskrifter etableras. Närliggande sjukhus länkas ihop genom regionala konferenser där man lär av varandras kunskap och erfarenhet. Vård av hög kvalitet med enkla resurser lärs ut inom områden där framgångarna tidigare har uteblivit i många fattiga länder som till exempel inom mödrahälsovården. Programmet har varit ett lyft för hela landets sjukvård.

Kritik och respons

Den kritik mot missionen, som var ganska vanlig på 1960- och 1970-talen och som menade att missionen ägnades sig åt kulturmord genom att tvinga på människor i andra länder en ny kultur och religion har tagits på allvar men har visat sig vara överdriven. Inom sjukvården fanns samma kritik att främmande folk tvingades anamma ett nytt sätt att se på hälsa och mediciner. Missionssjukvården, när den var som bäst, hade ett långsiktigt perspektiv med djupgående studier i folkets språk och kultur. En öppen dialog med samhällets nyckelpersoner kunde bli början till ömsesidig respekt och förändring. Ofta kunde missionsläkare spela en nyckelroll genom att inspirera andra svenska enskilda organisationer till nytänkande och förståelse för gamla kulturer och värderingar, som fanns hos ursprungsbefolkningen.

Förenklade metoder för diagnostik och

Personal. Foto: Irene Holmström/KON

Barnpatienter. Foto: Irene Holmström/IKON

behandling som kunde genomföras med små resurser lärdes ut till nya biståndsarbetare hos Afrikagrupperna, UBV, Svalorna, Läkare utan gränser, Rädda barnen, Läkarbankerna och andra. Ett viktigt budskap till svenska läkare från ett stressat samhälle där allt görs i hast, är att finna balansen mellan att vilja ändra så mycket som möjligt och att arbeta i harmoni med den kultur och arbetsrytm som finns på platsen.

Analys och reflektion

Brister

- Fokuseringen på kurativ vård hölls ibland kvar för länge sedan det blivit klart att prevention och hälsofrämjande åtgärder var viktigare för samhällshälsan. Det är förståeligt att läkare vid det första mötet med de svåra hälsoproblem som var livshotande för människor tog på sig den tunga bördan av kurativ sjukvård först. Möjligtvis fanns det

inget annat sätt att vinna förtroende för vidare utveckling till prevention och hälsofrämjande åtgärder.

- Några missionärer hade svårt att överlämna ansvaret till nationella medarbetare.
- Speciellt under de tidiga åren fanns en tendens till konkurrens mellan olika missionsorganisationer.

Vinster

- Ofta fanns en liten flexibel administration som kunde införa mycket kostnadseffektiva åtgärder i programmet. Ett exempel är missionshälsovården i Zambia, där en tredjedel av landets hälsovård drevs i missionens regi men som bara kostade sex procent av den totala hälsobudgeten. Svensk missionssjukvård finns med i bilden.

- Inom enheter med mindre personal fanns ofta en mycket hög motivation och moral så att målen för hälsovården uppfylldes på ett bättre sätt än i den motsvarande statliga hälsovården.

- Många hade ett omfattande långtidsperspektiv och därför kunde ett djupt förtroende från samhällets sida byggas upp. Detta förtroendekapital var av stor betydelse då nya program som till exempel primärhjälpsovårdsstrategin skulle lanseras efter Alma Ata konferensen. Ofta hade missionärerna ett närmare förhållande till samhällets behov och sätt att se än hälsoministeriets tjänstemän.

Konklusion

Behovet av djupt engagemang och klarsynt framtidsplanering har aldrig varit större än nu. Ett citat från Martin Luther King passar bra:

"Human progress is neither automatic nor inevitable. Even a superficial look at history reveals that no social advance rolls in on the wheels of inevitability. Every step towards the goals of justice requires sacrifice, suffering, and the tireless exertions and passionate concern of dedicated individuals".

(Fritt översatt: Mänsklighetens framsteg är varken automatiska eller oundvikliga. Även en ytlig bedömning av historien visar att inga sociala framsteg rullar på oundviklighetens hjul. Varje steg mot målet av rättvisa kräver uppoffring, lidande och outtröttliga ansträngningar och en passionerad insats av hängivna individer)

Gunnar Holmgren

Vidare läsning:

Browne SG, Davey F, and Thomson WAR, editors: **Heralds of Health; the saga of Christian medical initiatives**. London: CMF; 1985.

Palmaer G: **Uppdrag i Afrika**. Stockholm: Missionsförbundets förlag; 1947.

Halldin M, red.: **Något om svensk missionssjukvård**. Opuscula Medica 1967 Dec. 12: 445-507

Perers D, red.: **Missionssjukvård**. Svensk missionstidskrift. 1978;66 (Häfte 4): 241-320

Adolph H. **10 good reasons for staying. Today's Christian Doctor**. 1999;30: (2)

Clegg D. **Medicine, mission and the millenium**. AAN insert; Triple Helix 1997; (1 Autumn): 12-13

Martin J. **Medical missions - look to the future**. AAN insert; Triple Helix 1999; (7 Spring).

Gunnar Holmgren (Gunnar.Holmgren@ltjkgp.se)

är född och uppvuxen i Zambia där han också arbetat i många år, och är nu specialistläkare vid infektionskliniken, Länssjukhuset Ryhov i Jönköping. Han är ordförande i Svenska missionsrådets arbetsgrupp för sjukvård och hälsofrågor samt kursledare vid IMCH Section for International Maternal and Child Health (Institutionen för kvinnors och barns hälsa) i Uppsala.

Missionssjukhus. Foto: Irene Holmström/IKON

Hemma efter lång och trogen tjänst

Vi är många som stött på Deborah Brycke och blivit fascinerade av hennes arbete för stöd åt de många barn som blivit föräldralösa p.g.a. Aids. Här får vi en bakgrund till varför hon kom att arbeta och bo i Tanzania i mer än 30 år.

Debora Brycke på besök i Stockholm. Foto: M. Wernefeldt/IKON

Debora Brycke kom till Tanzania och blev bertagen av den ljumma vinden på juldagsmorgonen. Hon tänkte återvända som volontär, men blev missionär. För resten av sitt yrkesliv. Artikeln först publicerad i tidningen Mission nr 2, 2002.

-Varje kristen har ett uppdrag att fullfölja här. Vi lever med det förtecknet att vi har ett specifikt mål och mening. Det jag möter rustar mig för morgondagen, säger Debora Brycke. Det låter som en klyscha, men Debora Brycke säger att hon är övertygad om att det är så. Det finns en livsväg.

Debora Brycke har alltid vetat att hennes väg handlade om barn och ungdom.

-Det låg nära till hands. Jag växte upp med elva syskon på ett lantbruk i norra Bohuslän. Det var en naturlig formning med inriktning på människor från början.

Däremot hade hon inte tänkt bli missionär. Åtminstone inte i något annat land. Nöden fanns ju här runt omkring henne och missionskallelsen gäller ju alla, som hon säger.

Debora Brycke var 33 år, utbildad socialpedagog med arbete på en ungdomsvårdsskola i Uddevalla, när moderns 60-årsdag skulle firas. Det bestämdes att de skulle resa ut till två av systrarna som då arbetade som missionärer i Tanzania.

Vistelsen varade en månad över jul och nyår 1969 och Debora Brycke trivdes. Hon fångades av kontrasterna. Först de fysiska, att komma från vinter och snö till sol och varma vindar, sedan av närheten mellan människor som påminde henne om det gamla bondesamhället.

Missionär på tre år

Väl hemkommen kontaktade hon SKM (Svenska Kyrkans Mission) och hörde sig för om att resa ut som volontär ett år. Svaret från det nordvästra stiftet i Tanzania kom att hon var välkommen, men som missionär på tre år.

-Det var min kallelse, säger Debora Brycke och tar ned det i vissa fall laddade begreppet kallelse på en mycket konkret nivå. En tillfrågan.

Å andra sidan var hennes inre övertygelse om det här med mening och mål, en styrning, lika stark som den faktiska tillfrågan. Kallelsens

två former.

“Bestäm själv”, sa konfirmandprästen när Debora motsatte sig sändningsgudstjänsten.

-För mig kändes det främmande att ha en speciell missionärssändning. Det är inte märkvärdigare att arbeta i Tanzania än i Sverige, säger Debora och verkar tycka att begreppet missionär är laddat med ibland för stora förväntningar både från utsändande och mottagande församling.

-Det viktigaste är vad missionären är som människa, det instrument hon är.

Det blev en sändningsgudstjänst även för Debora och hon har aldrig glömt varför.

-Min präst sa att det är gott att ha en inre kallelse, men det är en styrka att ha en yttre kallelse när man möter svårigheter och frågor sig - var det här jag skulle vara?

Sändningsgudstjänsten, missionärsbefattningen fick en praktisk funktion för att förankra uppdraget. Och i kraft av att vara missionär öppnades många dörrar.

- Att säga att jag är missionär i den inhemska kyrkan har alltid öppnat alla vägar för mig, det har ingett förtroende hos myndigheter, berättar hon men påpekar att det är specifikt för Tanzania.

Just det förhållandet att missionären är en bland församlingens alla andra medarbetare är en av skillnaderna mellan biståndsbetaren och missionären, menar Debora.

-Svårigheterna ser vi på samma sätt men inte lösningarna. Det ligger en styrka i att arbeta i den världsvida kyrkan där Herren är uppdragsgivaren. Vi kan utbedja välsignelse och krafter som vi egentligen inte kan styra över. En annan skillnad är att biståndsbetaren arbetar i ett tidsbegränsat projekt med en början och ett slut. Missionären går in i kyrkans kontinuerliga arbete.

Fortsatt uppdrag

Även missionärstjänsten har en rytm. När de första tre åren gick mot sitt slut skrev Debora ett brev till biskopen i det nordvästra stiftet med kopia till SKM, enligt de rutiner som gäller för missionärstjänster, och frågade om de önskade att hon fortsatte en period till. På så sätt har hon med jämna mellanrum fått en förnyad kallelse. Att de första tre åren skulle bli tre decennier anade hon inte från början.

Vilken livsväg nu?

- Varje avslutad period har varit ett tillfälle att under bön och lyhördhet fråga sig: Vilken livsväg nu?

Nu är Debora sedan maj 2001 pensionär. Är hon fortfarande missionär?

-Jag hoppas jag får vara en kristen i Kyrkan. I Tanzania är jag naturligtvis fortfarande missionär för det har varit min tjänst där. Men en viktig del av missionärens arbete börjar när hon kommer hem – att möta dem som är engagerade för mission i Sverige. Jag vill inte missa det att komma hem och lära känna dessa förebedjare, de som ger möjlighet för SKM att fortsätta ge stöd till systerkyrkor. Dessutom är föreläsandet ett bra sätt att bearbeta ett långt missionärsliv.

Magdalena Wernefeldt

Namn: Gunvor Debora Brycke

Född: 1936

Utbildning: Socialpedagog, förebyggande mödra- och barnavård och diakoni.

Missionärstjänst: Kom till Bukoba, Tanzania 1971 och arbetade som församlingsassistent och husmor på sjuksköterskeskola. 1989 blev hon tillfrågad att organisera arbetet med föräldralösa barn och grundade samma år HUYAWA, som stöds av SKM.

Bor: i Bukoba och i Krokstad i Bohuslän.

HUYAWA

(Huduma ya watoto, ung. Barnomsorg)

HUYAWA har över 50000 föräldralösa barn registrerade i spåren av aids-epidemin. Organisationen har som mål att barnen ska ha en vårdnadshavare, ett hem, mat kläder och hälsovård. HUYAWA arbetar också förebyggande och informerar om avhållsamhet och trohet inom äktenskapet. Arbetet ger resultat och andelen hiv-smittade sjunker. SKM är en av HUYAWA:s huvudsakliga bidragsgivare.

Helande - missionstrategi för ELCT

Den lutherska kyrkan i Sverige och Tanzania delar synen att mission är kyrkans grundläggande uppgift. Men det anses vara ett europeiskt fenomen att utnämna vissa personer till missionärer. Artikeln tidigare publicerad i tidningen Mission nr 2/2002.

Det är det välkända sändningsordet i Matteus kapitel 28 som är utgångspunkten för mission så väl i den lutherska kyrkan i Tanzania, ELCT, och Svenska kyrkans mission. Teologer och kyrkoledare i båda länderna upprepar ofta att en kyrka som inte missionerar är ingen kyrka. Det är en av slutsatserna som Joakim Vikström, teologistuderande vid Uppsala universitet, presenterar i sin uppsats *Concepts of missions in the Evangelical Lutheran Church of Tanzania*, (2001).

Men om uppfattningen varför kyrkan ska missionera är densamma så skiljer sig strategierna och arbetssätten åt.

Biskop Mdegella, biskop i Iringastiftet och en av Joakim Vikströms informanter, pekar på den europeiska praktiken att utnämna vissa personer till missionärer och menar att i Afrika finns inte den befattningen. Missionär är varje församlingsmedlem och den som är ansvarig för att förmedla budskapet vidare är familjefadern.

I den tanzaniska kontexten är familjefadern missionsagenten på samma sätt som han var den förste mottagaren av mission. Kristendomen växer genom familjer snarare än genom kyrkan i Tanzania, så var det då och så är det nu, säger biskop Mdegella.

Holistiskt perspektiv

Joakim Vikström konstaterar att både ELCT och SKM arbetar med mission i ett holistiskt perspektiv. Det räcker lika lite att se bara till de andliga behoven som att bara tillfredsställa de fysiska. Men där ELCT betonar helande, bön och omvändelse betonar SKM hälsovård, arbete med strukturella orättvisor och dialog.

Helande verkar vara ELCT:s mest framgångsrika modell för mission, skriver Joakim Vikström och fortsätter: "När människor ser Guds kraft inser de att detta är starkare än deras ursprungliga tro. Därför är helande inget kyrkan kan ignorera, det är ett sätt att förebygga synkretism bland folket."

Kyrkan i Tanzania arbetar på det hela taget mer inriktat på omvändelse. ELCT har sin egen radiokanal, som når vissa delar av landet. Friluftsgudstjänster och personliga besök i hemmen är vanligt.

-För ELCT är mission det viktiga. SKM

arbetar lika utåtriktat men betonar dialogen, säger Joakim Vikström.

När det gäller relationen till SKM och andra länders kyrkor betonar de ledare som Joakim Vikström talat med inom ELCT partnerskapet.

-Det traditionella tillvägagångssättet för mission är just nu olämpligt, säger biskop Mdegella och syftar på den tidigare hierarkiska missionsstrukturen. Sanningen kom från Europa och skulle accepteras i den form den presenterades av människorna på platsen.

Den afrikanska kyrkan av idag har anammat delar av den afrikanska kulturen, normer och värderingar från sin egen bakgrund. Lösningen för världskyrkans gemensamma mission idag är därför partnerskap. Att vara partner betyder att man delar med och tar lärdom av varandra, summerar Joakim Vikström.

Peter Kimilike, pastor och lärare på Kidugala Lutheran Seminary, är på det klara med vad de behöver i partnerskapsutbytet:

-Utbildning är något vi vill ha från systerkyrkorna i Europa. Ta hit den högre teologiska träningen och låt sedan präster och teologer här utveckla en teologisk metod med hög kapacitet att möta situationen här.

Magdalena Wernefeldt

Ord som bevarar minnen från Tanzania

Therese Bengtsson var stipendiat i Tanzania hösten 2001. Här berättar hon generöst om sitt möte med människor och minnen av föremål, ljud och dofter som återskapar gemenskapens glädje efter hemkomsten. Tidigare publicerad i tidningen Mission nr 2/2002.

Jag står inne på tehuset Java i Lund och skall köpa ett halvt kilo espressomalet kaffe. När jag ser kaffebönorna mätas upp i påsen blir impulsen att sträcka ut handen efter en böna och stoppa den i munnen oemotståndlig – Tanzania! Att komma hem till en familj i Bukoba betyder att bli mottagen med kärlek, generositet och kaffeböner. Att bjuda på kaffeböner anses som det artigaste sättet att ta emot en gäst. Jag drömmer mig bort.

Jag sitter på golvet i mitt rum med bilder överallt, det är tänkt att de skall inordnas i fotoalbum men de verkar leva egna liv, för varje bild har jag ett minne i handen. Levande personer som jag har träffat och som nu finns så många hundra mil bort. Det är svårt både att ramlar ner i människors liv och att ryckas upp igen.

I Tanzania skrev jag en lista på ord som skulle hjälpa mig att bevara minnen, ett enda ord kan väcka hundra associationer. Jag vill dela några av dem med er:

Eucalyptusdoften – På kvällarna lägger sig doften från eucalyptusträden tung över byn, allting luktar halstablett. Eucalyptus kan göra stor skada på odlingar och tränga bort annan växtlighet som man vill ha kvar. Den växer vilt och fort. Jag blundar och njuter av den varma

kvällen och de doftande träden.

Barnen – Deras ögon finns överallt, de följer mina minsta rörelser. De sträcker ut sina händer och känner efter att jag verkligen är på riktigt, jag ser ju ut som ett spöke. Barnen i söndagsskolan gör schablontryck på papper, när jag några dagar senare kommer på besök i familjens hem har barnens teckningar fått sin självklara plats på väggen i det första rummet. Barnen är familjens hopp, de kanske kan få utbildning, bra jobb och hjälpa sina föräldrar. Eller så tar malaria eller någon annan vanlig sjukdom allt liv och all kraft.

Glädjen – Det som förbryllar mig så mycket är att jag kan hitta en så oförbehållsam livsglädje hos människor som har så många anledningar att vara tyngda av sorg. Jag träffar människor som har mist föräldrar och syskon men som kan glädjas över saker som jag inte omedelbart lägger märke till. Jag har sett så mycket, men har jag verkligen varit med om något?

Vedspisen – I köket står en vedspis av gammal modell, den sprider sin värme i hela huset och på kvällen går jag ut i köket för att ta del av samtalen som förs där. Jag förstår inte så mycket av stamspråket kihaya men det är roligt att höra hur det småpratats och trivseln sprider sig tillsammans med värmen i hela kroppen. Köket blir en plats där man kan få sitta i sina egna tankar, en trygg plats. Ingen kräver min medverkan i samtalen, men jag är en naturlig del av gemenskapen.

Dörrarna – Dörrarna till hyddorna står alltid öppna och jag förundras över den gästfrihet

med vilken jag blir bemött överallt. Att bli hembjuden till en familj i Tanzania betyder att vara hela byns gäst. Åtskilliga dörrar öppnas för en stunds småprat som vilar på en grund av vacklande swahili från min sida, kroppsspråk ivrigt utnyttjat av alla inblandade parter och enstaka ord på engelska. Konsumtionen av kaffeböner är hög.

Jag sitter och lyssnar på en bandinspelning med kören som jag sjöng med under de tre månader jag var gäst hos församlingen i Ilemera. Någoting tar tag i mig och låter mig uppleva närvaron i musiken, det känns som om jag satt på den hårda träbänken i rummet där vi övade med kören tre gånger i veckan. Också här den enorma glädjen som just nu låter sig spridas till mitt lilla studentrum här i Sverige. Jag lyssnar på sången som jag lärde ut till kören på svenska och som var svår att uttala alla ord i.

Glädjen finns också i gudstjänsten, i tron på det stora och obegripliga mitt i allt lidande på jorden. I alla små vardagssituationer finns den tron med och när vi skall påbörja en resa eller har avslutat den så ber vi tillsammans. Det känns stort för mig och jag tänker att detta behöver jag lära mig, jag tar så mycket för givet. Guds närvaro kan kännas påtaglig både här hemma och i Tanzania, men jag måste vara närvarande själv också.

Jag vill vara närvarande, jag vill leva här och nu, ett ögonblick av total lycka kan vara under en stjärnbeströdd himmel i en liten båt på Victoriasjön eller på en parkbänk i vårsolen i Botaniska trädgården. ***

Beordrad att forska

Båttflyktning kallar han sig, den cigarrökande kulturgeografen som är "tillverkad" i Finland, född och uppvuxen i värmländska metropoler som Bjurtjärn, Storfors, Filipstad och Karlskoga. Men ett halvt sekel senare är det frågan om inte "hemma" för Vesa-Matti Loiske lika mycket är Tanzania som det egenhändigt rustade huset i Huddinge. Intervju av Ingemar Björklund, tidigare publicerad i tidningen Händelser från Södertörns Högskola.

Klassresa är begrepp man gärna famlar efter när man talar om människor som likt Vesa-Matti Loiske lämnat småbrukar- och industriarbetarlivet bakom sig för en akademisk karriär. Skolningen, bildningen och kunskaperna har han skaffat sig men frågan är om han inte fortfarande är lika rotad i myllan som sin far som drev jordbruk tills regeringspolitiken gjorde småbrukarlivet omöjligt.

Klarade inte lögnerna

Vid 30 fyllda var han "25-öresingenjör" och ultraljudsprovare på Bofors i Karlskoga. Den första med licens att testa kärnkraftsmaterial i Sverige.

– Men jag stod inte ut med ljuget om vapenexporten och att arbeta med kärnkraften gjorde mig kluven, säger Vesa-Matti Loiske som nu är på en beordrad tjänstledighet från undervisningen för att forska.

– Det är kul när "befälen" beordrar ledighet med motiveringen att "nu har du gjort ditt för uppbyggnaden av undervisningen på Södertörns högskola. Det är dags att tänka på din forskning", säger han och leendet blir bredare än vanligt.

Näväl, han gick om gymnasiets naturvetenskapliga linje och hamnade på folkhögskola i Vilhelmina. En av de första resande folkhögskolorna. När de två bussarna var ombyggda reste man tvärs igenom Europa och fortsatte till mitten av Sahara.

– Där ställde vi bussarna och liftade till Nigeria.

Lyckligt och väl hemkommen började han läsa biologi med geovetenskaplig inriktning i Umeå. Men utbildningen gav honom inte det han sökte.

– Uppdelningen av akademien i fakulteter och specialiseringen mellan ämnena har gjort att vi har förlorat den mest basala kunskapen om våra liv: Att vi lever av naturresurser och att våra liv är beroende av naturen, säger Vesa-Matti Loiske.

– Vårt beroende av naturen kräver att vi inte bara förstår enstaka delar utan också kan förhålla oss till helheten.

– Inte minst nu när växthuseffekten, ozonhål, globalisering, nya regioner, lokala krig, USAs hegemoni, marginaliserade ekonomier, terrorism, med mera håller på att skapa en värld som inte är uthållig.

Fann sin pusselbit

Vesa-Matti fortsatte sitt sökande i Stockholm, på en biogeovetarutbildning. Av en tillfällighet besökte han kulturgeografiska institutionen på universitetet. Där hittade han den pusselbit han saknat, människan och hennes inverkan på sin omgivning.

I dag arbetar han för att kultur- och naturgeografin ska slås samman till det enhetliga geografifämne det en gång var.

– Geografi är det ämne som har bäst potential att ge ett helhetsperspektiv och föreslå förändringar som leder till att vi alla har en chans att överleva.

– Slå ihop natur- och kulturgeografi, lyft blicken mot horisonten och ta upp näsan ur vattnet, säger han och avslutar med ett självironiskt "halleluja".

Biståndspolitik

Afrikaresan i början av 80-talet blev inte den sista. 1995 disputerade han med en studie om socio-ekonomiska orsaker till

Vesa-Matti Loiske, 50. Mekar med (last)bilar och forskar i Afrika. Äter och dricker gott, engelsk ale (bitter) i Lake District och High Cross Inn.. Gillar att undervisa och sjunga visor. Foto Ingemar Björklund

jorderosionsproblematiken i en tanzanisk by (The Village that vanished: the roots of erosion in a Tanzanian village). Det arbetet ska han nu följa upp.

– Jag ska skriva om hur familjer i Tanzania bygger nätverk för bytesshandel för att få tillgång till de naturresurser de själva inte har och om att det finns en regional ekonomi som skapats för länge sedan och som folk fortfarande använder.

– Detta ska jag jämföra med vad biståndsorganisationerna tror: att det finns en fungerande fri marknad à la Europa som till exempel kan köpa upp jordbruksöverskott.

– Jag ska förklara varför biståndsprojekt ofta misslyckas på grund av denna villfarelse medan skördarna ruttnar bort.

Tanzania nära

Skriva ska han göra i huset i Huddinge men där är det ändå inte långt till Tanzania. Hans fru följde med honom på resan 1995–97 och resultatet av hennes konstnärliga arbete under de två åren fyller nu huset.

Frågan är hur länge han klarar att vara borta från högskolan och programansvaret för Miljö och utveckling. För att inte tala om den innovativa miljön på Södertörns högskola.

– Det finns flera mångvetenskapliga grupper här. Jag tror att det är unikt att man har sådana nätverk som vi har.

Till detta bidrar han inte minst själv bland annat genom Comrec (Costal Management Research Center) vars chef Vesa-Matti Loiske är. Comrecs grund är i och för sig kustforskning i Östafrika men man har redan långt gångna planer på att starta tvärvetenskapliga projekt med fokus på Östersjön och ibland är avståndet mellan den kalla nord och den varma södern inte så långt som man kan tro. ***

Mer swahili för Habaris läsare!

Karibisha makala kwa kiswahili kwa faida ya wasomaji wa Habari!

Ninaamini kwamba jarida hili la "HABARI", husomwa na wasomaji wengi zaidi ambao wamewahi kufanya kazi Tanzania, na wengi wao wanakifahamu kiswahili. Kinachonisumbua mimi ni kitu kimoja tu! Je, ni kwa nini jarida hili lisichapishwe makala yake kwa lugha zote mbili yaani kwa kiswahili na kiswidi?

Maana watanzania waliowengi wengelifurahia sana kuona kiswahili kikiendelea kusomwa katika jarida hili lenye jina la muungano wa "SveTan", vinginevyo kwa upande wa watanzania kuna upungufu wa upande moja, wa kiswahili kutokupewa nafasi.

Nitatoa mfano moja, nilipokuwa Norway kwenye tamasha la nne al utamaduni duniani mwaka 1997 mjini Tromsø, moja ya radio ya mji Tromsø walinikaribisha kwenye mahojiano kama walivyofanya kwa kila mualikwa wa tamasha lile. Baada ya mahojiano niliulizwa kutuma salamu na ujumbe kwa mnorway yeyote niliye mfahamu. Niliwatumia salamu kwa kiswahili nikawataja kwa majina wale wote niliowakumbuka.

Baada ya wiki mbili nilipata barua nyingi kutoka kwa wale wote niliokuwa nimewaturmia salamu na wengine ambao sikuwahi kuwafahamu. Wengi walikuwa ni watanzania, wakenya na wanorway wenye familia mchanganyiko kutoka Tanzania ama Kenya.

Napendekeza kwamba jarida la "HABARI" likaribishe makala kwa kiswahili. Bila shaka makala kadhaa zitaandikwa hasa na watanzania na watu wengine ambao wanajua kiswahili vizuri. Huenda hivi sasa wengi wanasita kuandika kwa kiswidi kwa sababu hawajui kiswidi vizuri sana. Faida itakuwa kwamba waswahili wengi zaidi wataweza kuandika makala nyingi katika jarida la HABARI. Pia wanachama wa SveTan wataweza kusoma habari na maoni zaidi kutoka watu ambao wanandika bila matatizo kwa kiswahili. Huenda wakati mwingine makala chache za muhimu zinaweza kutafsiriwa.

Matumani yangu ni kwamba sasa umefika wakati hata hapa Sweden pia kiswahili kinahitajika na wengi wetu katika jarida hili na pia tuisisahau kuwa kiswahili ni lugha kubwa kwa nchi kadhaa barani Afrika na

inayozumgumzwa na wengi na inastahili kupewa nafasi yake. Hii ni kwa manufaa yetu wote na hasa kwa kizazi cha sasa na kijacho.

Charles ole Ndangoya

Översättning i sammandrag

Författaren till ovanstående artikel på kiswahili, föreslår att HABARI borde uppmana läsare att skriva artiklar på kiswahili. Tidningen för den svensk-tanzanska föreningen borde innehålla artiklar på både ländernas språk. Det skulle locka fler tanzanier och andra som har lättare att skriva på kiswahili än svenska att bidra med artiklar till tidningen. HABARI skulle berikas av artiklar på Tanzanias nationella språk. Viktiga, intressanta artiklar skulle i förekommande fall kunna översättas i sin helhet eller i sammandrag till svenska för de som inte kan kiswahili.

Läsarna välkomnas att komma med synpunkter på detta förslag och annat som rör Habari och Svetan. Redaktionen avser att komma med ett svar i nästa nummer.

Omvärlden

I Sida:s tidning Omvärlden nr 2 presenteras en avhandling om biståndsarbetarnas frustrationer i arbetet i Tanzania. I nr 3 skriver pedagogen Peter Emsheimer om sitt arbete på lärarhögskolan i Morogoro där han försöker utveckla lärarutbildningen. Han har i mycket gjort samma iakttagelser som framkommer i avhandlingen men har dragit andra slutsatser.

"Följsamheten följde mig. Vad jag än föreslog svarade studenterna att det var bra. Men följsamheten och lydnadens ska inte tolkas som osjälvständighet utan verkar mest vara ett spel för gallerierina." "I 20 år har jag i Sverige ägnat mig åt pedagogisk mission bland svenska lärare. Det har inte gått så bra. Jag ser inga stora effekter av mitt reformarbete. I Tanzania, däremot, verkar det ha hänt en del."

Emsheimer har skrivit böckerna 'Riskornet' och 'Ringar på vattnet' för Forum Syd.

Svår tågolycka

Ett persontåg på centraljärnvägen på väg till Mwanza spårade ur efter att ha kolliderat med ett godståg i närheten av stationen Ilhumwa 25 km väster om Dodoma den 26 juni.

Persontågets lok orkade inte uppför en stark

stigning och hela tåget rullade okontrollerat baklänges och kolliderade med våldsam kraft med ett godståg. Ca 1600 passagerare befann sig på persontåget och många hundra skadades och ca 250 personer omkom. De få sjukhusen i området blev snabbt överfulla liksom bårhuset i Dodoma. De många dödsoffren radades upp på stadion för identifiering av anhöriga.

Parlamentsledamöter från det pågående parlamentsmötet deltog i räddningsarbetet inklusive hälsoministern Anna Abdallah som själv är läkare. Röda korset gjorde också stora insatser med material, personal och hjälp till anhöriga.

FN-sekreteraren Kofi Annan framförde sina kondoleanser till Tanzania och de anhöriga efter en av Tanzanias värsta tågolyckor.

Rättelse

Fotot av damen vid bokbordet i reportaget från bokmässan i Rinkeby (sid 19 i föregående nummer) föreställer Kristina Rylander vid Nordiska afrikainstitutets bokbord och inget annat.

Smuggling av kryddnejlikor

Smuggling av kryddnejlikor från Zanzibar, främst till Kenya har pågått länge.

De låga priser som uppköpsorganisationen på Zanzibar erbjuder frestar till smuggling och de högre priser som betalas av uppköpare utanför Zanzibar. En parlamentskommission lade fram en rapport i slutet på juli som orsakade en häftig debatt i Zanzibars parlament. Enligt rapporten är smugglingen mycket omfattande och berör många personer i hög ställning.

Tore Sellström belönad

Vid en högtidlighet på Sidakontoret i Stockholm den 10 juni belönades Tore Sellström med årets FUF-pris. Föreningen för utvecklingsfrågor tilldelade honom priset för "hans sakkunniga och omfattande skildring av Sveriges stöd till den historiska frigörelseprocess som länderna i södra Afrika genomgick under senare hälften av 1900-talet." Tidigare i år fick han medaljen "Illis quorum meruere labores" för sitt enastående arbete med att beskriva det svenska stödet till befrielsekampen i södra Afrika.

Bland de 70-talet gästerna fanns många välkända ansikten från biståndssfären aktiva under 60- o 70-talet då mycket bistånd gavs till

befrielseströrelser under stor sekretess. Mycket av vad som gjordes från svensk sida har varit okänt och politiker och andra som skrivit om denna tidsperiod har inte behandlat ämnet med undantag av f d utrikesminister Bodström. Fackföreningarnas starka och självständiga ställning i Sydafrika, i motsats till många andra länder i Afrika där facken ofta är en del av statsapparaten, ses som en följd av svensk påverkan liksom introduktionen av studiecirkel.

Den senaste boken *Sweden and the National Liberation in Southern Africa Vol. II* behandlar perioden 1970 – 1994 och ingår i en serie böcker utgivna av Nordiska Afrikainstitutet om det Nordiska stödet till befrielsekampen. Boken har nyligen introducerats i flera länder i södra Afrika inklusive Tanzania och rönt stort intresse.

Sellström passade i sitt tacktal på att föreslå att Sverige skulle ge stöd till bevarandet av de handlingar från OAU:s befrielsekommitté som nu är deponerade hos Nyererestiftelsen i Tanzania som har svårt att ta hand om materialet.

Agneta Berndt ny FS-ordförande

På Forum Syds årsmöte den 25 maj i Imanuelkyrkan i Stockholm valdes Agneta Berndt till ny ordförande för Forum Syd. Hon arbetar som lärare i Hudiskvall men har även suttit i Utrikesutskottet sedan 1995. Hon har länge varit engagerad i Broderskapsrörelsen och i S-kvinnornas förbund. Hon är även styrelseledamot i Svenska kommittén för Laos, Vietnam och Kambodja. Agneta Berndts är speciellt intresserad av demokratifrågor, mänskliga rättigheter samt kvinnors och barns situation

Illegala handeldvapen

I början på augusti hölls ett första uppföljningsmöte i Nairobi för tio stater i östra och centrala Afrika som i mars 2000 kom överens om ett program för att begränsa antalet illegala handeldvapen i regionen. Mötet hölls på ministernivå och hade till främsta syfte att klargöra det Nairobibaserade permanenta sekretariatets roll och stärka dess befogenheter.

Mötet kritiserades för att deltagande NGO:s bara fick vara observatörer och inte fullvärdiga deltagare. Flera av de deltagande

organisationerna har varit föregångare i arbetet för att minska cirkulationen av illegala vapen och har värdefulla erfarenheter både från östra afrika och från andra regioner.

Vid mötet beslöts även att Tanzania, Kenya och Uganda skall upprätta datoriserade register för handeldvapen. Förutom alla f d "militära" vapen i omlopp finns även en mängd hemgjorda vapen som på senare år blivit alltmer sofistikerade och nu ofta kan använda modern ammunition.

Malaria

Flera lovande framsteg har gjorts i år i kampen mot malaria som är en av de sjukdomar som skördar flest offer i fattiga länder.

Amerikanska forskare har nyligen publicerat lovande försök med malariavaccin utvunnet ur mjölk från genmodifierade möss och getter. Protein från en liter mjölk räcker till 36 000 doser vaccin varför det skulle kunna bli ett mycket billigt vaccin. Försöken med djur fortsätter och inom två år hoppas man kunna prova vaccinet på människor.

WHO och Världsbanken med flera har stött ett projekt i Ifakara som ligger i det sankta Kilomberodalen, ett område med stor dödlighet i malaria. Det är främst barn under ett år som drabbas. I samband med de vanliga rutinmässiga vaccinationerna barnen får har de även fått ett antimalariamedel. Det har reducerat de svåra malariafallen till hälften liksom den vanliga åtföljande allvarliga blodbristen som banar väg för andra sjukdomar.

Tanzania håller fast vid Sulphadoxine-Pyrimethamine, SP, som förstahandsmedel både för profylax och som för behandling. För ett år sedan övergav man det klassiska chlorokininet som blivit alltmer ineffektivt i takt med att malariaparasiten utvecklat motståndskraft. SP botar 85 -90 % och är ett billigt medel. Som andrahandsmedel används Amodiaquine.

Regeringen har kritiserats för att SP ger biverkningar men svarar att dessa rapporter har missolkats och att problemen grovt överdrivits.

Vid ett möte med malarieforskare i Holland i juli dämpades förhoppningarna om att bekämpa malaria med hjälp av genmodifierade malairamyggor som inte kan föra malariparaiten vidare. Det är svårt för genförändrade myggor att hävda sig i konkurrensen med de vanliga myggorna. Dessutom finns det flera olika sorters malaria och minst tre olika sorters myggor vilket gör det hela komplicerat och osäkert.

Att amma spädbarn ger barnen ett skydd mot många sjukdomar. Nu har ett amerikanskt nigerianskt forskarlag påvisat att bröstmjölk även innehåller ett protein som hindrar tillväxt av malariaparasiten och dessutom antikroppar mot parasiten.

På malariadagen den 25 april påbörjades test av ett malariavaccin utvecklat för den amerikanska militärens behov i ett område i Kisumutrakten i västra Kenya. Det har tidigare provats på 60 frivilliga amerikanska militärer. Vaccinet hindrar malariaparasiterna från att infektera de röda blodpropparna och bygger på antikroppar som vissa människor i hårt malariadrabbade områden utvecklar.

Liknande försök pågår även i Gambia och Mocambique. Det hela finansieras av Bill och Melinda Gates stiftelse.

England och Holland utlovade i april betydande summor för att sprida behandlade myggnät till åtminstone 80 % av befolkningen till år 2007. För närvarande räknar man med en täckningsgrad på ca 25 % för ITN, Insecticide Treated Net, huvudsakligen i städerna. Näten subventioneras och en intensiv upplysningskampanj skall genomföras för att öka användningen.

Gruvoro i Mererani

Mererani i norra Tanzania är huvudort för de många små primitiva tanzanitegruvorna i området.

Efter en olycka juni där ett 40-tal människor omkom har ett 60-tal enkla schakt stängts i väntan på ändrade säkerhetsregler och förbättrad säkerhet.

Ett fåtal gruvor drivs av företag med modern utrustning och med iakttagande av säkerhets- och arbetsmiljöaspekter. Många hundra unga män är nu arbetslösa och blir alltmer otåliga och kräver att schakten öppnas för brytning igen. I mitten på juli invaderades Mererani av ca trehundra unga män som löpe amok och plundrade affärer.

Den segslitna processen om evakueringen av illegala guldgrävare där ett 40-tal sägs blivit levande begravnas i sina schakt vid ett kanadensiskt gruvföretags övertagande av guldfältet i Bulyanhulu i augusti 1996, fortgår med beskyllningar, förnekanden och utredningar.

Besök vid skogsplantering i Kiumba, Foto: TAF

Miljövänner oroade

Världsmiljödagen den 5 juni markerades i Tanzania på många håll med trädplantering och städningskampanjer. Miljövänner passade på att kritisera regeringen för brister i miljölagstiftning och tillämpning. The Lawyers Environment Action Team, LEAT, som är fungerar som sekretariat för Tanzanias miljöförbund bestående av en mängd olika miljöorganisationer tog bl a upp:

- miljökonsekvensanalys fordras bara inom gruvindustrin och inom nationalparker. Dessutom görs ofta på ett rutinmässigt och ofullständigt sätt

- arbetet med harmonisering och effektivisering av miljöregler och övervakning måste påskyndas.

En utredning arbetar med koordinering av ett 80-tal olika och ibland motsägelsefulla bestämmelser som rör miljöfrågor liksom med att lägga fram förslag till ändringar och tillägg liksom hur övervakning och samordning mellan olika myndigheter skall organiseras.

BYSKOGSINSAMLINGEN

Byskogsinsamlingen höll sitt årsmöte den 16 april 2002 - Katarina Beck-Friis rapporterar: BSI har planterat 3,6 miljoner träd till en kostnad av 3,4 miljoner kronor under perioden 1983-2001. Vid årsskiftet fanns 1, 2 milj kronor kvar i fonderade medel.

Volontären Tony Johansson har sagt upp sig av personliga skäl men är entusiastisk över projektet. Forum Syd arbetar med att finna en ersättare för honom.

Planerna på att finna en ny samarbetspartner för TAF (Tanzania Association of Foresters) har börjat ta form. Stiftelsen Kooperation utan gränser, SCC (Swedish Cooperative Center) har åtagit sig att söka medel hos SIDA för ett miljöprojekt i samarbete med TAF. Byskogsinsamlingen har bidragit med pengar till en förstudie. En representant för SCC, Peter Staland, har besökt TAF. Han blev imponerad över hur effektivt varje krona används samt hur väl trädplantering förankrats i byarna runt plantskolorna.

Under förra året sattes över 400000 plantor eftersom de tidiga regnen var goda. Tyvärr dog

många plantor under hösten men mer än 60% av plantorna överlevde trots torkan. Plantor av 41 olika arter har använts. Nästa år firar BSI sitt 20-årsjubileum och vi planerar en resa till Tanzania i september. Ett nyhetsbrev kommer att skickas ut under hösten.

TAF finns nu på webben under www.tafonline.20m.com, liksom BSI: <http://grand.webway.se/byskog>

Forskningssamarbete om alger

I Samband, tidskrift om forskningssamarbete med u-länderna som ges ut av Sida och SAREC, intervjuas Malena Granbom om sitt arbete med alger på Zanzibar. Algodling har under 90-talet blivit en betydande näringsgren för Zanzibar men det finns en hel del problem och möjligheter till förbättringar.

Malena är i stort positiv till att en del av hennes forskning förlagts till ett u-land men har en del kritiska synpunkter.

Bland annat önskar hon att Sida skulle förbereda forskare på de kulturella och praktiska svårigheter man oftast stöter på. I sin egen forskning är hon beroende av en hel del sofistikerade instrument som hon har fått lägga ner en hel del tid på att hitta och få att fungera. Universitet i U-länder har ofta instrument och utrustning stående som man inte vet om att man har eller också är den trasig i brist på sakkunnig skötsel. Hon tycker Sida och andra inte bara skulle skänka utrustning utan också se till att tekniker utbildades till att ta hand om utrustningen och hålla reda på den.

Sammanfattningsvis tycker Malena att det är roligt att arbeta med forskning på områden som ofta står i nära kontakt med lokala behov och ofta kan få direkt tillämpning och det är väldigt utvecklande för de egna personligheten.

Men däremot rent vetenskapligt har hon gjort störst framsteg under sitt arbete hemma vid Stockholms universitet.

Ny insektsordning

Nya insekter upptäcks dagligen världen över men en helt ny ordning är något helt annat. Exempel på ordningar är fjärilar, skalbaggar, steklar. Sedan 1914 har det funnits 30 stycken ordningar men nu har ytterligare en hittats,

Mantophasmatodea som närmast liknar vandrade pinnar.

Ett av spåren som ledde till upptäckten var insekter som den svenske zoologen Helge Backlund samlade i Arushatrakten i dåvarande Tanganjika på 50-talet i samband med sitt arbete med gräshoppsbekämpning. Mycket har legat obearbetat i Lund. En del av samlingarna flyttades under 80-talet till naturhistoriska museet i London där de åter blev liggande tills den tyske zoologen Oliver Zampro fick syn på den ovanliga "vandrade pinnen" Han hade tidigare sett liknade insekter i bärnsten från Baltikum och har nu tillsammans med kollegor från Tyskland, Danmark och Namibia fastställt att det rör sig om en ny ordning.

Framgång för kiswahili

I början på juli bildas av efterträdaren till OAU, den nya Afrikanska unionen, AU, i Sydafrika. Tanzania fick då stort stöd för att kiswahili skall vara ett av den nya organisationens officiella arbetsspråk. Det utgör en stor prestigevinna för kiswahili som ett Afrikanskt och fullvärdigt språk att användas i officiella sammanhang inte bara i Östafrika.

I april bestämde det Kenyanska parlamentet att ett nationellt kiswahiliinstitut skall inrättas och nu höjs röster för att det snabbt måste komma igång liksom att stärka kiswahilins ställning på universitetet i Nairobi.

I början på oktober hålls en internationell konferens i Nairobi på temat Kiswahili; Language, Literature and Modern Thought.

Humor mot aids

När Lydia Igarabuza från Dar es Salaam förstod att nästan en tredjedel av hennes generation skulle dö i aids ville hon göra någonting. Men hon ville inte predika, hon ville rädda liv genom att roa. Lydia har varit med om att dra igång veckotidningen Femina som blivit en succé bland Tanzanias ungdomar. Tidningen underhåller och sprider samtidigt kunskap om kondomer och sexualitet, något som det tidigare talats mycket tyst om i Tanzania.

Nu har Lydia gått vidare till TV där hon har en egen pratshow där hon bryter mot det tidigare tabu att tala offentligt om sex.

Lydia och nitton andra ungdomar från hela världen var inbjudna till Stockholm i samband med stadens 750-årsfirande för att tala om problem i stora städer.

Priset för dubbelmoral

Ur Forum Syds Notiser: Den brittiska biståndsorganisationen Oxfam delade på EU-toppmötet i Sevilla 21-22 juni ut "priset för dubbelmoral" till EU för deras handelspolitik. USA kämpar hårt för att ta priset men fortfarande har EU klart högre dubbelmoral enligt Oxfams egenhändigt sammanställda poängtabell.

Dubbelmoralen består bland annat av att EU tvingar fattiga länder att avreglera sin jordbruksmarknad samtidigt som man behåller skyddet för sin egen. EU försöker också pressa fattiga länder att avreglera sin servicesektor och acceptera ett MAI-liknande investeringsavtal i WTO. (MAI - Multilateral Agreement on Investment - var ett oerhört kontroversiellt investeringsavtal som förhandlades i OECD men kraschade 1998).

EUs handelspolitik verkar styras av devisen: "What is good for European big business is good for developing countries" skriver Oxfam i en analys av vad EUs handelspolitik innehåller och innebär. Rapporten innehåller också en lista på sju förslag som om de antogs av EUs ledare skulle göra handelspolitiken mer utvecklingsvänlig. Bland annat borde EU, enligt Oxfam, förutom att ändra sin jordbrukspolitik stödja fattiga länders rätt att skydda sin jordbruksproduktion för egen konsumtion och sluta driva att WTOs mandat ska utökas med nya frågor som ett investeringsavtal. EUs medlemsländer bör också se till att IMF och Världsbanken slutar kräva handelsrelaterade avregleringar som konditionalitet för lån.

Afrikanska kulturarv förfaller - Sida ger utbildningsstöd

Världens kulturarv är en viktig byggsten för människors identitet och möjlighet att följa sin egen historia. Kulturarvet är extra viktigt för Afrika där många fått sin historia presenterad enbart av kolonisatorerna. Många unika historiska platser förfaller i brist på kunskap och resurser att bevara dem.

Sverige har därför genom Sida beslutat att stödja programmet AFRICA 2009 som ska öka den nationella kapaciteten när det gäller att förvalta och bevara kulturarv. Stödet är på 20 miljoner kronor och omfattar kurser och forskning för yrkesverksamma inom sektorn. För att öka medvetenheten arrangeras även kurser för politiker. Programmet involverar deltagare från ett 40-tal länder och kurserna består av både teori och praktiska övningar då deltagarna rustar upp kulturarv i olika länder.

-Lokalbefolkningen är ofta involverad i upprustningen och prioritet ges till lokal

Ithnasheri Dispensary, Zanzibar Stonetown

kunskap och material, säger Jessica Pellrud, handläggare på enheten för Kultur och Media på Sida. I vissa fall har kulturarvet genererat inkomst till lokalbefolkningen som efter en lyckad renovering blivit attraktiv för turister.

I exempelvis Kasubi, Uganda, har deltagare i utbildningen rustat upp en kungagrav från 1200-talet tillsammans med familjen som är släkt med de begravda. I den framtida planen för kungagraven ingår bland annat hur den ska skyddas från angrepp av termiter. År 2001 togs kungagraven upp på UNESCOs världsarvslista efter en lyckad renovering.

Samarbetet med AFRICA 2009 sker genom Riksantikvarieämbetet som har lång erfarenhet av arbete med kulturarv.

Webbplats AFRICA 2009:

www.icrom.org/africa2009

Världsarvslistan: www.unesco.org/whc

För mer information, kontakta Sidas presstjänst på tel: 08-698 55 55, eller handläggare Jessica Pellrud tel: 08-698 55 38.

S:TA CLARA
KYRKA

OutLook- besök i Clara kyrka.

Sedan tre år ordnas en missions- och biståndskurs av Viebäcks Folkhögskola i samarbete med Pingströrelsen FPCT (Free Pentecostal Church in Tanzania) och Erikshjälpen. Det speciella med den här kursen är att den har deltagare både från Sverige och Tanzania.

De 14 svenska deltagarna i årets kurs började sina studier på Viebäck i höstas. Under höstterminen var fokus inställt på allmän u-landskunskap, biståndskunskap, bibelkunskap och - inte minst - kulturförståelse. I början av januari 2002 reste de svenska deltagarna till Tanzania - via ett par studieveckor i Kenya.

På ett kurscenter i Tabora i centrala Tanzania fortsatte studierna under ett par månader tillsammans med de elva tanzaniska kursdeltagarna från olika delar av Tanzania. Kulturmötet stod i centrum även där. Deltagarna delade både boende, undervisning och fritid. Studierna där handlade mycket om missionskunskap, ledarskap, barn- och ungdomsarbete m.m. Lärarna där, var förutom den svenske kursledaren, främst tanzanier. Vid tre olika tillfällen varvades studierna med veckolånga praktikperioder eller fältvistelser på olika institutioner, skolor, sjukhus, folkhögskolor och byar.

Det är ingen överdrift att säga att den perioden gav svenskarna ovärderliga erfarenheter och insikter.

Sedan länge har det funnits en förhoppning att även de tanzaniska deltagarna - liksom svenskarna - ska få en möjlighet till vidgade vyer genom att komma ut i världen till en annan kultur. Detta har nu möjliggjorts genom att PMU (Pingstmissionens U-landshjälp) har gett stöd till ett utbytesprogram. Elva tanzaniska OutLook-deltagare har genom detta

fått möjlighet att under sex veckor studera på Viebäck.

Ett övergripande tema för denna del av kursen är att studera olika aspekter av "rehabilitering av drogmissbrukare". Därför har gruppen bland annat besökt behandlingshem och utbildningsprojektet "Vändpunkten" som Viebäck genomför i samarbete med Nässjö kommun för att hjälpa missbrukare med utbildning.

Det kändes som viktigt och naturligt att i samband med en studieresa till Stockholm, också besöka Clara Kyrka för att få del av det sociala arbete som sker där. Besöket skedde den 13 maj. Det var mycket uppskattat att Carl-Erik Sahlberg hade möjlighet att träffa gruppen och berätta om bakgrunden till arbetet och ge exempel på de resultat man sett av arbetet på det sociala området. Även i Tanzania finns givetvis problem med alkoholmissbruk. Det är inte osannolikt, att erfarenheterna från Sverigebesöket kan ge spridningseffekter i form av idéer som kan förverkligas i någon form i Tanzania. Flera deltagare uttrycker en önskan att kunna vara med och göra något på det här området i framtiden.

Det behöver inte sägas att gruppen från Tanzania blev speciellt uppmuntrad också av att få träffa Carl-Eriks fru Oweri och få prata swahili med henne om situationen i Sverige. Oweri är också den drivande kraften bakom swahiliförsamlingen inom Clarakyrkan som håller gudstjänst på swahili varje söndag sedan snart tio år tillbaks. Den tanzaniska gruppen åkte tillbaka till Tanzania den 3 Juni.

Jag svarar gärna på frågor om OutLook. Vi kör en ny kurs nästa läsår. Då räknar vi med deltagare både från Kenya och Tanzania. Deltagarna kommer från olika kyrkor och samfund, men intresset för mission förenar dem.

Roland Björkestedt

Kursföreståndare för OutLook

roland.bjorkestedt@alfa.telenordia.se

Conference on Globalisation

(IRIN, sep 2) - Globalisation is neither new nor can it be prevented from affecting the future of the country "for good or for bad", Tanzanian economists and civic and political leaders concluded at a recent conference on the social dimension of globalisation.

"Globalisation is a real challenge, but the animated debate it provokes has at times become chaotic, unstructured and unfocused," Tanzanian President Benjamin Mkapa said at the opening ceremony. "The challenge is real, but chaos and anger is not the best way to deal with it." "Certain compensatory and supportive measures are necessary because, left on their own, market forces are completely devoid of social justice. They have no sense of human responsibility to weaker members of society or the necessity to create level playing fields, taking into account the different starting points," Mkapa, who is the co-chair of the World Commission on the Social Dimension of Globalisation, added.

Böcker

Under sin tid som biståndsarbetare vid Kibaha Education Centre i Tanzania instiftade Gun Wising och Per Olov Olsson av egna medel ett stipendium på ett par tusen dollar att gå till bästa nyskrivna bok på swahili.

Vinnare första året - 1997 - blev **Munga Tehenan** med **Presidentkandidaten**. Boken trycktes på swahili året därpå. Vänner och sonen Magnus Olsson har genom ekonomiska bidrag sett till att tävlingen upprepats. Hittills har fem böcker publicerats med hjälp av stipendiet.

Presidentkandidaten finns nu i en svensk men ännu opublicerad översättning av Godfrey Semwaiko och Per Olov Olsson. Avsikten är att antingen trycka den on demand eller lägga ut den på en hemsida.

Romanen beskriver en tanzanisk familjs öden från våren 1975 fram till det första demokratiska valet 1995. Familjen består av en fattig änka som lever på att steka och sälja fisk, hennes dotter och två söner.

I mars 1975 häktas huvudpersonen, äldste sonen Timo som en misstänkt säkerhetsrisk. Han förhörs, torteras och hålls fängsligt förvar utan dom och rannsakan men släpps efter fem månader med ett yrkesförbud som driver honom in i mariujanamissbruk.

Timos mor är övertygad om att sonen blivit förhäxad och vänder sig givetvis till en medicinman som inte kan hjälpa Timo men som sexuellt utnyttjar hans mor.

Kriget mot Idi Amin blir Timos chans - och olycka. Planhushållning och prisregleringar dominerar och landet är på väg mot en ekonomisk katastrof med brist på varor men en växande svart marknad som gulaschbaroner och svartabörshajar utnyttjar.

Timo blir en av dessa, tjänar stora pengar, köper ett flott hus i Dar es Salaam och ser till att hans bror och syster får utbildning i Nairobi. Han gifter sig med en ung vacker kvinna vars "stjärt var perfekt utan att puta ut för mycket". Men hans verksamhet avslöjas och han fängslas ånyo utan att hans fall kommer upp i domstol. Syskonen tvingas avbryta studierna, system väljer till mammans förtvivlan lyxprostitution som levebröd, brodern en ljusskygg verksamhet som "djungeladvokat" d v s en person som förmedlar mutor till domare. När den karriären tar ett tvärt slut börjar han att försörja sig som knarkkurir. En lynchmob tar längre fram livet av honom. (Inte helt ovanligt, under tre månader vintern 1998 publicerade tidningarna i Dar es Salaam sex fall där tjuvar överfallits och dödats av uppretade folkhopar) Timos havande vackra hustru med arabiskt påbrå tar hand om förmögenheten och gifter om sig och bryter alla kontakter med Timo.

När Timo släpps ur fångenskapen kommer han ut i ett omvandlat Tanzania. En ny regering har trätt till, en liberalisering av ekonomin genomförs i snabb trakt.

Butikernas hyllor börjar åter fyllas av varor - för dem som kan betala - men korruptionen har också brett ut sig; när Timos mor blir sjuk vägras hon vård om läkaren inte får en dusör. Mammans avslöjar var hon gömt en del smycken, Timo hittar dem, säljer en guldkedja för 7000 shilling till en partipamp och skyndar till sjukhuset, men för sent. Mamma är död.

Mammans smycken blir grundplåten till en liten butik som snabbt blir en av de populäraste vid Uhuru Street. Vinsten blir god "eftersom det var affärer utan skatter, licenser och andra tillstånd" Här uppvaktas han en dag av några av initiativtagarna till ett oppositionsparti. De erbjuder honom att bli partiets kandidat i det kommande presidentvalet. Timo accepterar, visar sig vara en lysande talare och samlar stora åhörarskaror. Men kampanjen hotas också av en oidipusartad skandal. En ung kvinna blir förälskad i Timo, förför honom och blir med barn. Kvinnan är hans egen dotter med den vackra hustrun. Dottern gör abort för att rädda sin far.

Presidentkandidaten är inget litterärt mästerverk men en rappt skriven berättelse som skildrar vardagslivet och hur människor i Dar påverkas av Tanzanias förvandling från en enpartistat med planhushållning till en flerpartistat där någon växling vid makten aldrig skett men där ekonomin liberaliserats, tillväxten ökat liksom prostitution, korruption och social oro.

Oloph Hansson

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

✓ Kunskap ✓ Erfarenhet ✓ Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

Välkommen!

Europa 0140 - 122 80
Afrika 0140 - 141 80
Övr. världen 0140 - 199 80
E-post: info@tranas-resebyra.se
www.tranas-resebyra.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer